

دوره آموزشی
آشنایی با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
و راهکارهای سازمانی – مدیریتی تحقق آن

محور اول: مبانی نظری اقتصاد مقاومتی با رویکرد تاب آوری و تجربیات خارجی و

تحلیل محیط داخلی و خارجی اقتصاد ایران

مدرس دوره: جناب آقای دکتر ابولفضل غیاثوند

زمان برگزاری: ۱۳۹۳/۰۱/۲۷

بخش اول:

مفهوم اقتصاد مقاومتی

بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۱/۱

... اولاً **یک الگوی علمی** متناسب با نیازهای کشور ما است اما **منحصر به کشور ما هم نیست**؛ یعنی بسیاری از کشورها، امروز با توجه به این تکانه‌های اجتماعی و زیرروشن‌های اقتصادی‌ای که در این بیست سی سال گذشته اتفاق افتاده است، متناسب با شرایط خودشان به فکر یک چنین کاری افتاده‌اند. پس مطلب اول اینکه این حرکتی که ما داریم انجام می‌دهیم، **دغدغهی دیگر کشورها هم هست؛ مخصوص ما نیست.**

تعریف اقتصاد مقاومتی

مقاوم‌سازی اقتصاد ملی در مقابل **تغییرات**، **مخاطرات**

و **تهدیدهای** داخلی و خارجی بر سر راه **پیشرفت** و

دستیابی به اهداف **چشم‌انداز** کشور

تعریف تاب آوری ملی:

زمانی یک سیستم اجتماعی تاب آور (**Resilience**) است که؛

بتواند مخاطرات موقت یا دائم را **جذب کرده** و

خود را با شرایط به سرعت در حال **تغییر انطباق دهد**،

بدون اینکه **ثبات** خود را از دست بدهد.

انواع مخاطرات

۱. مخاطره های قابل پیشگیری؛ از قبیل شکست فرایندها و یا خطاهای انسانی؛

۲. مخاطره های راهبردی؛ که پس از سبک و سنگین کردن آن ها با دریافت پاداش بالقوه،

به صورت داوطلبانه انجام می شوند؛

۳. **مخاطرات بیرونی**؛ که ورای ظرفیت تأثیرگذاری یا کنترل فرد یا جامعه هستند.

رویکردهای مقابله با انواع مخاطرات

□ در مورد دو نوع نخست مخاطره ها می توان رویکردهای متعارف **مدیریت ریسک** را

اتخاذ کرد؛ این یعنی تمرکز عمده بر فرهنگ سازمانی و التزام دقیق به مقررات، اصول فنی و

هنجارها.

□ با عنایت به ماهیت **برونزای** مخاطره های بیرونی، **ایجاد تاب آوری**، **رویکرد ترجیح**

داده شده برای گونه ی سوم مخاطره هاست.

روش دیگر دسته بندی مخاطره ها

روش دیگر دسته بندی مخاطره ها پاسخ دادن به این دو پرسش است:

▪ **احتمال وقوع و تأثیر بالقوه ی آن** تا چه میزان و با چه دقتی **قابل پیش بینی**

است؟

▪ درباره ی روش درست پرداختن به این مخاطره **چقدر می دانیم؟**

ماتریس تحلیلی مخاطرات-دانش برای اتخاذ راهبرد مقابله با مخاطرات

پیش‌بینی پذیری مخاطره	بالا	تاب‌آوری را به راهبردهای پیش‌بینانه ترجیح دهید	از راهبردهای پیش‌بینانه بهره بگیرید
	پایین	تاب‌آوری را فعالانه تقویت کنید	تاب‌آوری را به راهبردهای پیش‌بینانه ترجیح دهید
		کم	زیاد

مقدار دانش موجود درباره مخاطره و اقدامات مؤثر در مواجهه با آن

اگر می توانیم مخاطرات را پیش بینی کنیم و چیزهای زیادی درباره ی آنها می دانیم، می توانیم با راهبرد های ویژه و مشخصی بر مخاطره پیشی بگیریم، تأثیرات آنرا کاهش دهیم و زیان ها را به حداقل برسانیم.

تاب آوری در مواردی بهترین انتخاب است که مخاطره ها به دشواری پیش بینی می شوند و چیز زیادی از نحوه ی مواجهه با آن ها نمی دانیم.

توضیح

بخش دوم

تاب آوری ملی در گزارش های بین المللی

آیا مقاومت سازی اقتصاد در مقابل شوک ها و اختلال ها تنها دغدغه ایران است؟

جهان به شدت مرتبط شده و نا اطمینانی ها به شدت افزایش

یافته، بنابراین آمادگی برای مواجهه با این تغییرات و

مخاطرات و بهره برداری از فرصت های آن، از مهمترین

ویژگی های توسعه یافتگی در عصر جدید است.

۱- مقاومت‌سازی اقتصاد کشورهای پیشرفته در مقابل اختلال‌های بازار نفت بعد از شوک نفتی دهه ۱۹۷۰ از طریق:

✓ ایجاد ذخایر استراتژیک

✓ افزایش بهره‌وری انرژی و کاهش شدت انرژی

✓ انرژی‌های جایگزین

✓ سرمایه‌گذاری در مناطق نفت‌خیز

✓ ارتقای فناوری استخراج نفت و گاز و اقتصادی نمودن آنها

۲- گزارش توسعه جهانی ۲۰۱۴: ریسک و فرصت؛ مدیریت ریسک با هدف توسعه

با تغییر جهان، فرصت‌های زیادی به طور مداوم بروز پیدا می‌کنند.

به همراه آن‌ها مخاطراتی نیز ظهور می‌یابند،

در صورتی که این مخاطرات مورد توجه قرار نگیرند، تبدیل به **بحران** شده و

منافی را که به سختی حاصل شده‌اند از بین خواهند برد و اصلاحات

اقتصادی و اجتماعی را با چالش‌هایی مواجه خواهند ساخت.

گزارش توسعه جهانی ۲۰۱۴ معتقد است:

راه حل چالش‌های فوق، **پس زدن** تغییرات به منظور اجتناب از مخاطرات نیست بلکه **آماده‌شدن** برای فرصت‌ها و مخاطراتی است که این تغییرات را به دنبال دارند.

مدیریت مخاطرات؛ فرایند **مواجهه با مخاطرات، آمادگی** برای آنها و از **عهده آثار مخاطرات** برآمدن است. اهداف این فرایند دستیابی به دو امر مهم است:

- **تاب آوری**، به مفهوم توانایی افراد، جوامع و کشورها، در بازیابی پس از مواجهه با شوک‌های منفی است.

– رسیدن به وضعیت **رونق و شکوفایی** است که حاصل مدیریت موفقیت‌آمیز شوک‌های مثبت است که در نتیجه آن دروازه‌های فرصت‌هایی برای توسعه باز می‌شوند.

۳- داووس ۲۰۱۳: پویایی تاب آور (Resilient Dynamism)

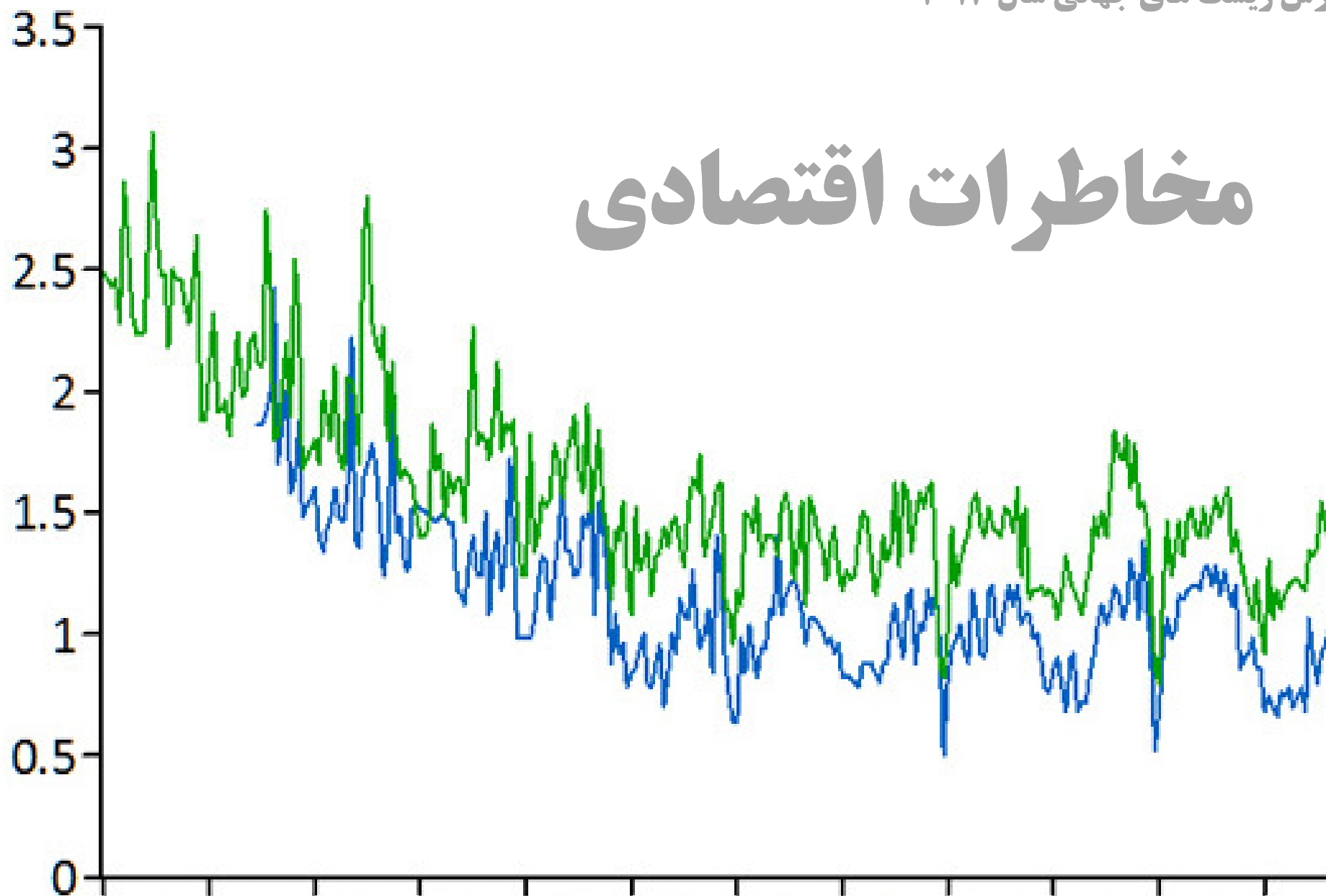
- مدیریت و رهبری مشکلات و سختی‌های مربوط به زندگی بشری: مدیریت اقتصادی باید به گونه‌ای اعمال شود که انعطاف‌پذیری لازم را در برابر چالش‌ها داشته باشد و متقابلاً بتواند از فرصت‌های در حال تغییر بهره‌برداری مطلوب انجام دهد.
- تقویت تاب‌آوری اجتماعی و سرسختی در مقابل مشکلات اجتماعی بشر: تاب‌آوری اجتماعی به نحوی تقویت شود که جامعه به رغم همه آسیب‌پذیری‌های اجتماعی بتواند به حیات و بقای خود ادامه دهد.
- بازسازی پویایی اقتصادی: رشد پویا (Dynamic Growth) باید همراه با تاب‌آوری در مقابل چالش‌ها باشد.

۴- گزارش ریسک های جهانی سال ۲۰۱۳

در این گزارش ۵۰ مخاطره جهانی (۱۰ مخاطره با بالاترین درجه احتمال وقوع و اثرگذاری در افق ۱۰ ساله در هر یک از پنج حوزه اقتصادی، اجتماعی، ژئوپلوتیک، فناوری و زیست محیطی) بر اساس دیدگاه ۱۰۰۰ متخصص از بخش های صنعت، دولت و دانشگاه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

اغلب آنها، مخاطراتی هستند که **پیش بینی پذیر نبوده و دانش ناچیز** درباره ی اقدامات مؤثر وجود دارد.

مخاطرات اقتصادی

ردیف	عنوان مخاطره	توضیح
۱	عدم تعادل های مزمین مالی	قصور در جبران تعهدات بیش از حد بدهی های دولت
۲	عدم تعادل های مزمین بازار کار	یک سطح بالا و پایدار بیکاری یا اشتغال ناقص که اساساً ساختاری است و نه ادواری.
۳	نوسانات شدید در قیمت های انرژی و محصولات کشاورزی	نوسان شدید قیمت ها که کالاهای اساسی را غیرقابل تامین می کند، رشد را کاهش می دهد، اعتراضات عمومی و تنش های ژئوپولیتیکی را دامن می زند.
۴	سقوط سخت یک اقتصاد نوظهور	کاهش ناگهانی رشد یک اقتصاد نوظهور مهم (به ویژه یکی از کشورهای چین، هند، برزیل و روسیه).
۵	ورشکستگی سیستماتیک عمده مالی	فروپاشی یک نهاد مالی یا رژیم واحد پولی دارای اهمیت سیستماتیک، به طوری که عواقبی برای نظام مالی جهانی داشته باشد.
۶	غفلت طولانی از زیرساخت ها	قصور مزمین در سرمایه گذاری کافی، ارتقاء و ایمن سازی شبکه های زیرساختی.
۷	بحران های دوره ای نقدینگی	کمبودهای دوره ای تأمین مالی از محل بانک ها و بازارهای سرمایه
۸	اختلافات شدید درآمدهای	گسترش شکاف بین شهروندان غنی و فقیر
۹	پیامدهای منفی پیش بینی نشده وضع قوانین و مقررات	مقرراتی که به نتایج دلخواه نمی انجامند و تأثیر منفی بر ساختارهای صنعتی، جریان سرمایه و رقابت بازار دارند.
۱۰	کاهش قیمت یا تورم کنترل نشده	قصور در جبران افزایش یا کاهش شدید ارزش پول در مقایسه با قیمت ها و دستمزدها

مخاطرات زیست محیطی

ردیف	عنوان مخاطره	توضیح
۱	باکتری های مقاوم شده به آنتی بیوتیک	مقاومت رو به رشد باکتری های مرگبار، به آنتی بیوتیک های شناخته شده.
۲	قصور در سازگاری با تغییر اقلیم	قصور دولت ها و صاحبان کسب و کار، از تصویب یا اجرای اقدامات مؤثر برای حفاظت از جوامع و کسب و کارهای در حال گذار، که متأثر از تغییرات اقلیمی هستند.
۳	آلودگی جبران ناپذیر	آلودگی مداوم آب، هوا و خاک، تا حدی که زیست بوم ها (اکوسیستم ها)، ثبات اجتماعی، سلامت و توسعه اقتصادی را تهدید می کند.
۴	سوءمدیریت استفاده از زمین و آبراه ها	جنگل زدایی، انحراف آبراه ها، استخراج کانی ها و دیگر پروژه های دستکاری محیط زیست، تأثیرات ویرانگری بر زیستبوم ها و صنایع مرتبط با آن ها دارند
۵	سوءمدیریت شهرنشینی	شهرهای با طراحی ضعیف، و رشد نامنظم و گسترده شهرها و زیرساخت های مرتبط، که به عوامل تخریب گر زیست محیطی قدرت مضاعف می دهند؛ بی توجهی به سیل مهاجرت روستاییان.
۶	آب و هوای فوق العاده پایدار	خسارت روزافزون ناشی از افزایش تراکم ساخت و سازها در نواحی پرمخاطره؛ افزایش بسامد رویدادهای آب و هوایی سخت.
۷	افزایش انتشار گازهای گلخانه ای	قصور دولت ها، کسب و کارها و مصرف کنندگان، در کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و گسترش حفره های جذب کربن (جنگلها و...)
۸	بهره کشی بیش از حد از گونه ها	تهدید خسارت های وارده به تنوع زیستی به علت انقراض گونه ها یا فروپاشی اکوسیستم ها.
۹	تخریب بی سابقه ژئوفیزیکی	قصور در انجام اقدامات احتیاطی و اقدامات آماده سازی فعلی برای مقابله با بلایای ژئوفیزیکی بی سابقه، نظیر زمین لرزه، فعالیت آتشفشانی، رانش زمین، یا سونامی.
۱۰	آسیب پذیری از طوفان های ژئومغناطیسی	شراره های عظیم خورشیدی، سیستم های حیاتی مخابراتی و ناوبری را از کار می اندازد.

مخاطرات ژئوپلیتیکی

ردیف	عنوان مخاطره	توضیح
۱	دولت های شکننده	دولت ضعیفی که اهمیت اقتصادی و ژئوپولیتیکی بالایی دارد و احتمال فروپاشی آن زیاد است.
۲	اشاعه سلاح های کشتار جمعی	دسترسی بحران زا، به فناوری ها و مواد هسته ای، شیمیایی، بیولوژیکی و رادیولوژیکی.
۳	تثبیت جرم های سازمان یافته	شبکه های جهانی بسیار سازمان یافته و سریع العمل، در خدمت جرم.
۴	ناکامی در حل و فصل اختلافات دیپلماتیک	بالا گرفتن اختلافات بین المللی، تا حد مخاصمات مسلحانه.
۵	ناکامی در تدبیر امور جهانی	ضعف یا عدم تکافوی مؤسسات جهانی، معاهدات و شبکه ها و مقدم نهادن منافع سیاسی بر منافع ملی، باعث اخلال در تلاش های جمعی مقابله با مخاطره های جهانی می شود.
۶	نظامی سازی فضا	هدف گیری دارایی های فضایی تجاری، مدنی و نظامی و سیستم های زمینی مرتبط با آن ها، که می تواند به درگیری مسلحانه بینجامد.
۷	فساد تثبیت شده فراگیر	سوءاستفاده گسترده و عمیق از قدرت و اختیارات، برای بهره ی شخصی.
۸	تروریسم	افراد یا گروه های غیر دولتی، که در مقیاس بزرگ، خسارات انسانی یا مادی به بار می آورند.
۹	ملی سازی یکجانبه منابع	اقدامات یکجانبه حکومت ها و منع صادرات کالاهای کلیدی، انباشت منابع، مصادره منابع طبیعی.
۱۰	قاچاق گسترده	پخش کنترل نشده کالاها و انسان ها در اقتصاد جهانی.

مخاطرات اجتماعی

ردیف	عنوان مخاطره	توضیح
۱	واکنش‌های سیاسی علیه جهانی شدن	مقاومت در برابر افزایش تحرکات فرامرزی نیروی کار، کالا و سرمایه.
۲	بحران کمبود غذا	دسترسی ناکافی و غیر قابل اطمینان به مقدار و کیفیت مناسب غذا و تغذیه .
۳	بی اثری سیاست‌های مقابله با قاچاق مواد	تداوم پشتیبانی از سیاست‌هایی که استفاده غیرقانونی از داروها را تنزل نمی دهند و حتی سازمان‌های مجرم را جسورتر می‌کنند، سوءمصرف کننده ها را انگشت نما و منابع عمومی را حدر می دهند.
۴	سوءمدیریت سالمندی جمعیت	قصور از اقدام در مورد هزینه‌های رو به افزایش و چالش های مرتبط با سالمندی جمعیت.
۵	افزایش نرخ بیماری های مزمن	بار روز افزون بیماری ها و هزینه‌های دراز مدت درمان، پیشرفت های اخیر در امید به زندگی و کیفیت زندگی را تهدید کند.
۶	اوجگیری تعصبات مذهبی	دیدگاه های فرقه گرایانه و گفتگو ناپذیر که جوامع را قطب بندی کرده، تنش‌های منطقه ای را تشدید کند.
۷	مهاجرت بی رویه	مهاجرت انبوه جمعیت گریزان از نبود منابع، از هم پاشیدگی محیط زیست و نبود فرصت، امنیت، و ثبات اجتماعی.
۸	رشد ناپایدار جمعیت (انفجار یا انکسار جمعیت)	مقدار و نرخ رشد جمعیت به طرز ناپایداری زیاد یا کم شود و فشار شدید و فزاینده ای بر منابع، نهادهای عمومی، و ثبات اجتماعی تحمیل کند.
۹	آسیب پذیری از بیماری های همه گیر	سیستم های ناقص پایش بیماری ها، عجز از همکاری بین المللی و نبود ظرفیت تولید واکسن.
۱۰	بحران تأمین آب	افت کیفیت و کمیت آب تازه و در عین حال، تشدید رقابت میان سیستم های منبع خواه، از قبیل تولید غذا و انرژی.

مخاطرات تکنولوژیکی

ردیف	عنوان مخاطره	توضیح
۱	نارسایی در سیستم های حساس	آسیب پذیری های تک نقطه ای سیستم ها، زنجیره ای از شکست های زیرساخت ها و شبکه های حساس اطلاعاتی را آغاز می کند.
۲	حمله های سایبری	حمله های سایبری مجرمانه یا تروریستی که با امکانات و یا با پشتیبانی دولتی باشد.
۳	نارسایی در رژیم مالکیت فکری	ناتوانی رژیم های بین المللی مالکیت فکری از ایفای نقش مؤثر در تشویق نوآوری و سرمایه گذاری.
۴	گمراه سازی گسترده دیجیتالی	اشاعه سریع و گسترده اطلاعاتی که عمداً تحریک کننده، گمراه کننده و ناکامل اند، عواقب خطرناکی به بار می آورد.
۵	وقوع حادثه عظیم از دزدی / تقلب اطلاعات	بهره برداری مجرمانه و یا متخلفانه از داده های خصوصی در مقیاسی بی سابقه.
۶	آسیب پذیری تأمین مواد معدنی	وابستگی فزاینده صنایع به منابع معدنی کمیاب و در عین حال، تأخیر زمانی طولانی استخراج تا بازار در مورد منابع جدید.
۷	تکثیر زباله های فضایی	تجمع سریع زباله ها در مدارهای زمین، زیرساخت های حساس ماهواره ای را به خطر می اندازد.
۸	پیامدهای پیش بینی نشده پروژه های کاهش تغییر اقلیم	تلاش های مهندسی زمین شناسی یا توسعه انرژی های تجدیدپذیر، به مشکلات پیچیده جدیدی بینجامد.
۹	پیامدهای پیش بینی نشده نانوفناوری	دگرگون سازی مواد در سطح اتم و مولکول، به نگرانی ها در مورد سمیت نانومواد دامن بزند.
۱۰	پیامدهای پیش بینی نشده فن آوری های علم حیات جدید	پیشرفت هایی که در ژنتیک و زیست شناسی ترکیبی اتفاق می افتد نتایج ناخواسته، تغییر شکل های ناگواری را ایجاد می کند یا ممکن است به صورت سلاح مورد استفاده قرار گیرند.

مخاطرات جهانی با بالاترین درجه احتمال و میزان اثر گذاری

طی دوره ۲۰۱۳-۲۰۰۷

۱- مخاطرات با بالاترین درجه احتمال

۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	
اختلاف درآمد	اختلافات شدید درآمدی	اختلافات شدید درآمدی	فجایع هوایی	افول قیمت دارائی‌ها	افول قیمت دارائی‌ها	افول قیمت دارائی‌ها	فروپاشی زیرساخت‌های حیاتی اطلاعاتی	۱
حوادث آب و هوایی	عدم تعادل-های مزن مالی	عدم تعادل-های مزن مالی	فجایع آبی	کاهش سرعت رشد اقتصاد چین	کاهش سرعت رشد اقتصاد چین	بی ثباتی خاورمیانه	بیماری‌های مهلک در کشورهای توسعه یافته	۲
بیکاری و اشتغال ناقص	افزایش انتشار گازهای گلخانه‌ای	افزایش انتشار گازهای گلخانه‌ای	فساد	بیماری‌های مهلک در کشورهای توسعه یافته	بیماری‌های مهلک در کشورهای توسعه یافته	دولت‌های سقوط کرده و در حال سقوط	شوک قیمت نفت	۳
تغییرات آب و هوایی	بحران تأمین آب	حمله-های سایبری	از بین رفتن تنوع زیستی	بحران‌های مالی	شکاف‌هایی در حکمرانی جهانی	افزایش قیمت‌های نفت و گاز	سقوط اقتصاد چین	۴
حملات سایبری	سوءمدیریت سالمندی جمعیت	بحران تأمین آب	فجایع جوی	شکاف‌هایی در حکمرانی جهانی	بازسازی در نتیجه جهانی شدن	بیماری‌های مهلک در کشورهای توسعه یافته	افول قیمت دارائی‌ها	۵

۲- مخاطرات با بالاترین میزان اثر گذاری

۲۰۱۴	۲۰۱۳*	۲۰۱۲*	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	
بحران مالی	ورشکستگی سیستماتیک عمده مالی	ورشکستگی سیستماتیک عمده مالی	بحران های مالی	افول قیمت دارائی ها	افول قیمت دارائی ها	افول قیمت دارائی ها	افول قیمت دارائی ها	۱
تغییرات آب و هوایی	بحران تأمین آب	بحران تأمین آب	فجایع جوی	بازسازی در نتیجه جهانی شدن	بازسازی در نتیجه جهانی شدن	بازسازی در نتیجه جهانی شدن	بازسازی در نتیجه جهانی شدن	۲
بحران آب	عدم تعادل-های مزمین مالی	بحران کمبود غذا	درگیری های ژئولیتیک	افزایش قیمت های نفت	افزایش قیمت های نفت و گاز	کاهش سرعت رشد اقتصاد چین	جنگ های داخلی و خارجی	۳
بیکاری و اشتغال ناقص	اشاعه سلاح های کشتار جمعی	عدم تعادل-های مزمین مالی	افول قیمت دارائی ها	بیماری های مهلک	بیماری های مهلک	شوک قیمت های نف و گاز	بیماری های همه گیر	۴
فروپاشی زیرساخت اطلاعات حساس	عدم سازگارشدهن تغییرات جوی	نوسانات با منشا خارجی در قیمت های انرژی و کشاورزی	نوسانات با منشا خارجی	بحران های مالی	بحران های مالی	بیماری های همه گیر	شوک قیمت نفت	۵

مخاطرات جهانی با بالاترین درجه احتمال

و میزان اثر گذاری

طی دوره ۱۰ سال آینده

پنج مخاطره با بالاترین درجه احتمال وقوع طی ده سال آینده :

- اختلاف شدید درآمد
- عدم تعادل های مزمن مالی
- افزایش انتشار گازهای گلخانه ای
- بحران تامین آب
- سوء مدیریت سالمندی جمعیت

پنج مخاطره با بالاترین درجه تاثیر گذاری وقوع طی ده سال آینده:

➤ ورشکستگی سیستماتیک عمده مالی

➤ بحران تامین آب

➤ عدم تعادل های مزمن مالی

➤ اشاعه سلاح های کشتار جمعی

➤ عدم موفقیت در سازگارسازی با تغییر اقلیم

۵- گزارش شاخص رقابت پذیری پایدار ۲۰۱۳

شاخص رقابت پذیری جهانی، مجموعه نهادها، سیاست ها و عواملی که میزان **بهره وری** یک اقتصاد را مشخص می کند. شاخص مذکور متشکل از ۱۲ محور است که عبارتند از: نهادها، زیرساخت ها، محیط اقتصاد کلان، سلامتی و تحصیلات پایه، تحصیلات عالی و آموزش، کارایی بازار کالاها، کارایی بازار کار، توسعه بازار مالی، آمادگی تکنولوژیک، اندازه بازار، پیچیدگی و بلوغ کسب و کار و نوآوری.

محور گزارش سال ۲۰۱۳ مجمع جهانی اقتصاد: "رقابت پذیری پایدار"

در این گزارش، کشورها بر مبنای توانایی خود در ایجاد **شکوفایی پایدار** برای شهروندانشان ارزیابی می شوند.

هدف رقابت پذیری پایدار:

نه تنها ارزیابی این است که آیا یک کشور از پتانسیل لازم برای **رشد میان مدت و بلندمدت** برخوردار است یا خیر،

بلکه آیا فرایند توسعه ملی در حال ایجاد جامعه ای است که تمایل داریم در آن زندگی کنیم.

بدین ترتیب،

شاخص رقابت پذیری با شاخص های پایداری اجتماعی و زیست محیطی که **تاب آوری** یکی از محورهای اصلی آن است تعدیل می شود.

✓رتبه **ایران** به لحاظ شاخص رقابت پذیری در سال ۲۰۱۳ رتبه **۸۲** در میان ۱۴۸ کشور (رتبه سال قبل ۶۶ در میان ۱۴۴ کشور)

✓شاخص رقابت‌پذیری ایران پس از تعدیل با شاخص های پایداری اجتماعی و زیست محیطی با کاهش مواجه می گردد (**از رقم ۴/۰۷ به رقم ۳/۸**)

اقتصاد ایران نه تنها به لحاظ رقابت پذیری بلکه به لحاظ پایداری نیز در وضعیت مناسبی قرار ندارد.

Adjustment to the GCI scores by sustainability indicators

Country/Economy	GCI 2013–2014		Social sustainability– adjusted GCI		Environmental sustainability– adjusted GCI		Sustainability- adjusted GCI	
	Rank	Score	Score	Direction	Score	Direction	Score	Direction
Croatia	75	4.13	4.09	⇒	4.39	↗	4.24	⇒
Romania	76	4.13	3.97	⇒	3.98	⇒	3.97	⇒
Morocco	77	4.11	3.71	↘	3.68	↘	3.70	↘
Slovak Republic	78	4.10	4.21	⇒	4.45	↗	4.33	↗
Armenia	79	4.10	3.86	↘	3.61	↘	3.74	↘
Iran, Islamic rep.	82	4.07	3.84	↘	3.75	↘	3.80	↘
Tunisia	83	4.06	4.14	⇒	3.74	↘	3.94	⇒
Ukraine	84	4.05	4.09	⇒	3.71	↘	3.90	⇒
Uruguay	85	4.05	4.22	⇒	4.28	↗	4.25	⇒
Guatemala	86	4.04	3.75	↘	3.88	⇒	3.82	↘
Bosnia and Herzegovina	87	4.02	3.66	↘	3.44	↘	3.55	↘
Cambodia	88	4.01	3.76	↘	4.02	⇒	3.89	⇒
Moldova	89	3.94	3.88	⇒	3.93	⇒	3.91	⇒
Namibia	90	3.93	3.58	↘	3.86	⇒	3.72	⇒

اقتصاد ایران همانند شهر تهران روی گسل‌های متعدد **زلزله** قرار دارد که

زیستن در آن مستلزم:

- شناسایی و رصد مداوم این ضربه‌ها
- مقاوم‌سازی ساختارهای در مقابل ضربه‌ها
- آمادگی و آموزش ساکنان برای مواجهه با این ضربه‌ها

چگونه می توان شهرها را قاب آورتر نمود

دستنامه ای برای مدیران دولت های محلی

(استانداران، فرمانداران، شهرداران، شهرداران مناطق و بخشداران)

مشارکت در کمپین جهانی ۲۰۱۰-۲۰۱۵

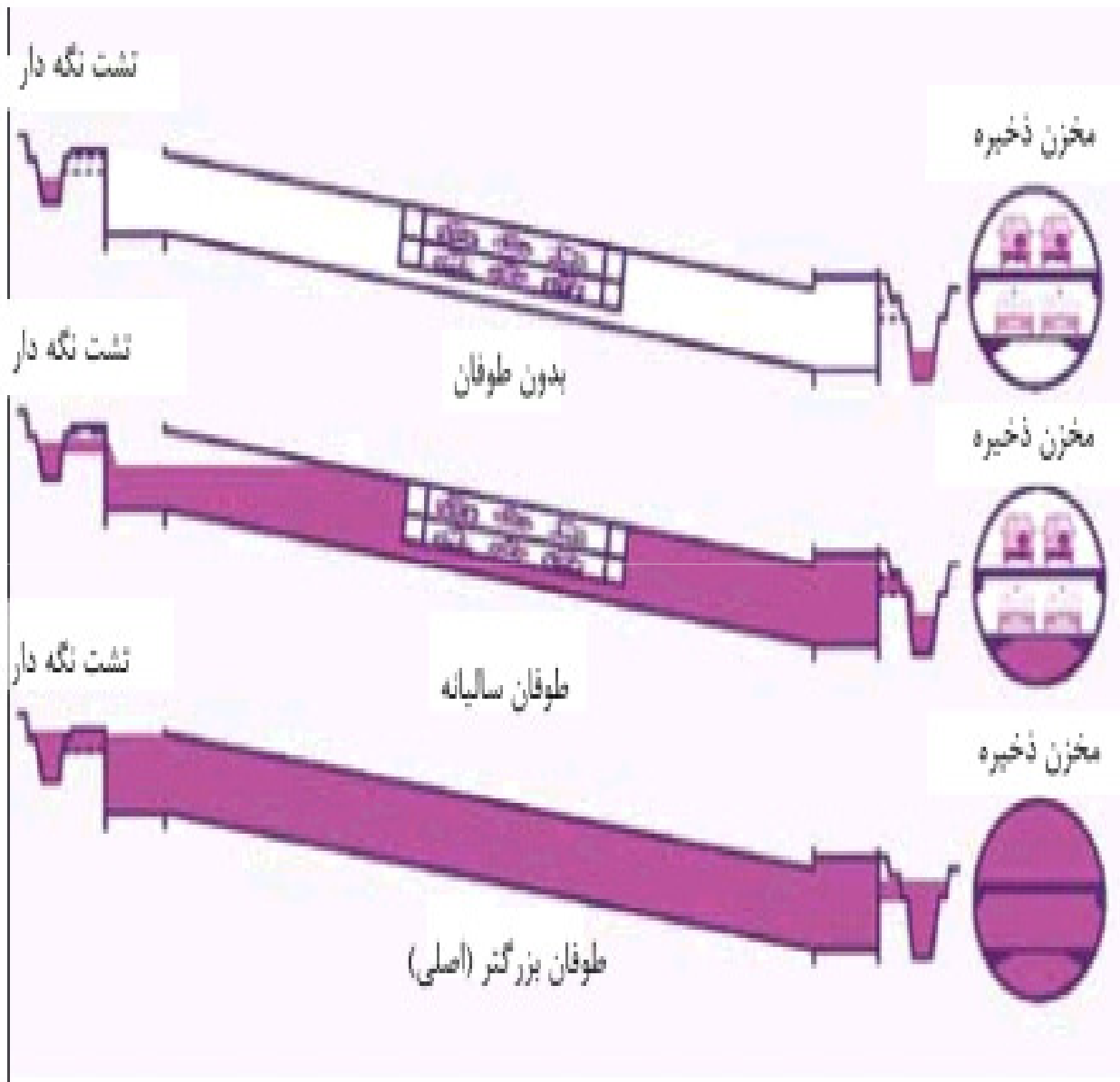
شهرها را قاب آور نماییم - شهر من آماده می شود

ژنو، مارچ ۲۰۱۲

دستنامه ترجمه شده درخت اولیه می باشد

مدیریت بحران شهری شهری می باشد

سه حالت بهره برداری از تونل
 { تونل مدیریت آب SMART
 طوفان و جاده }

بخش سوم

واقعیت های خارجی

(تغییرات، مخاطرات و تهدیدات خارجی اقتصاد ایران)

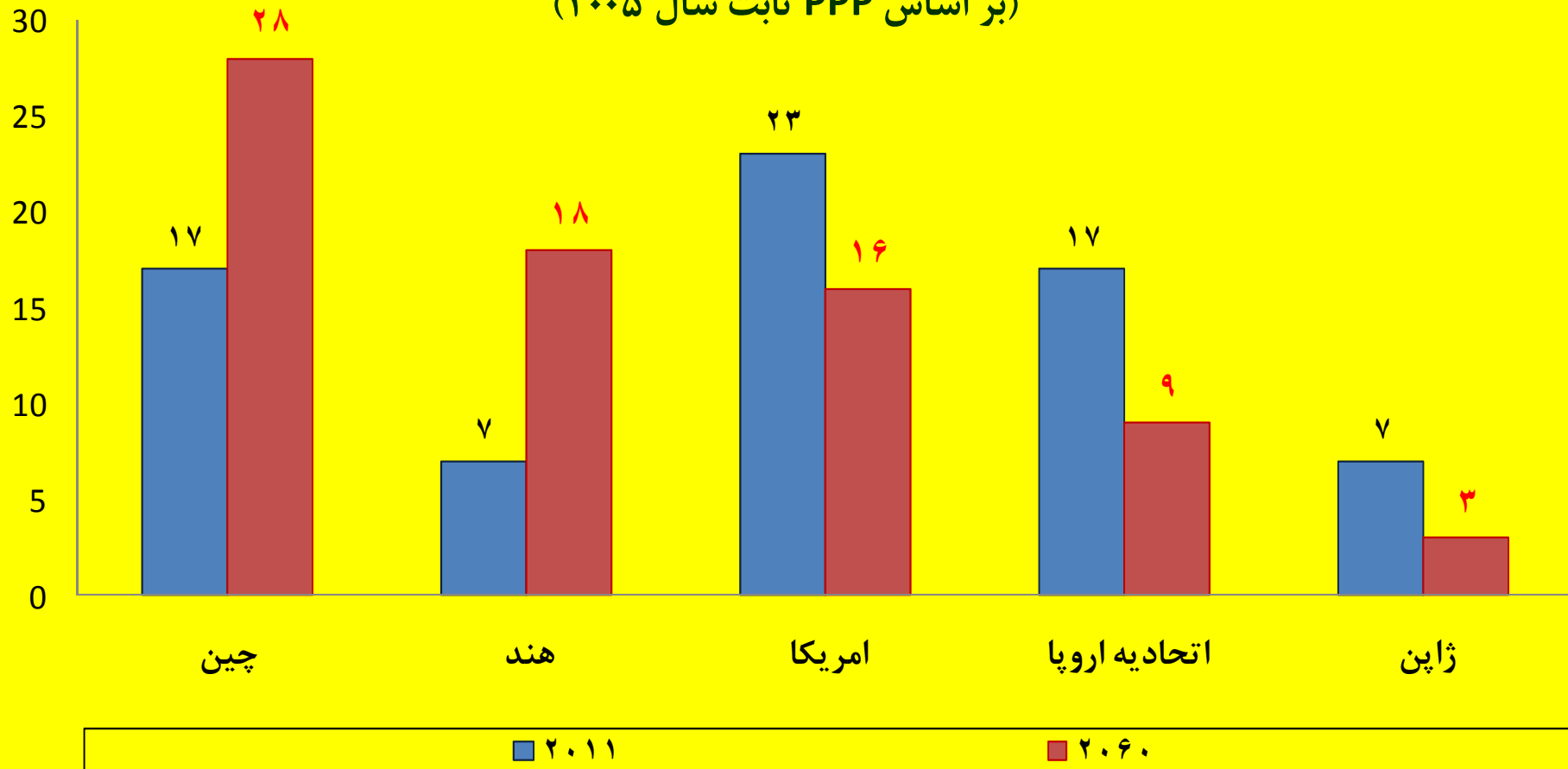
برخی از تغییرات ، اختلال ها و تهدیدات خارجی:

- تحولات تکنولوژیک به ویژه در حوزه اقتصاد دیجیتال
- شکل‌گیری قدرت‌های اقتصادی جدید از جمله BRICS
- تحولات بازار انرژی
- بحران‌های مالی و اقتصادی
- بحران آب و مواد غذایی
- تحولات سیاسی در منطقه و جهان
- تحریم‌های بین‌المللی

۱- ظهور قدرتهای جدید اقتصادی

تغییرات عمده در ترکیب GDP جهان تا سال ۲۰۶۰

(بر اساس PPP ثابت سال ۲۰۰۵)

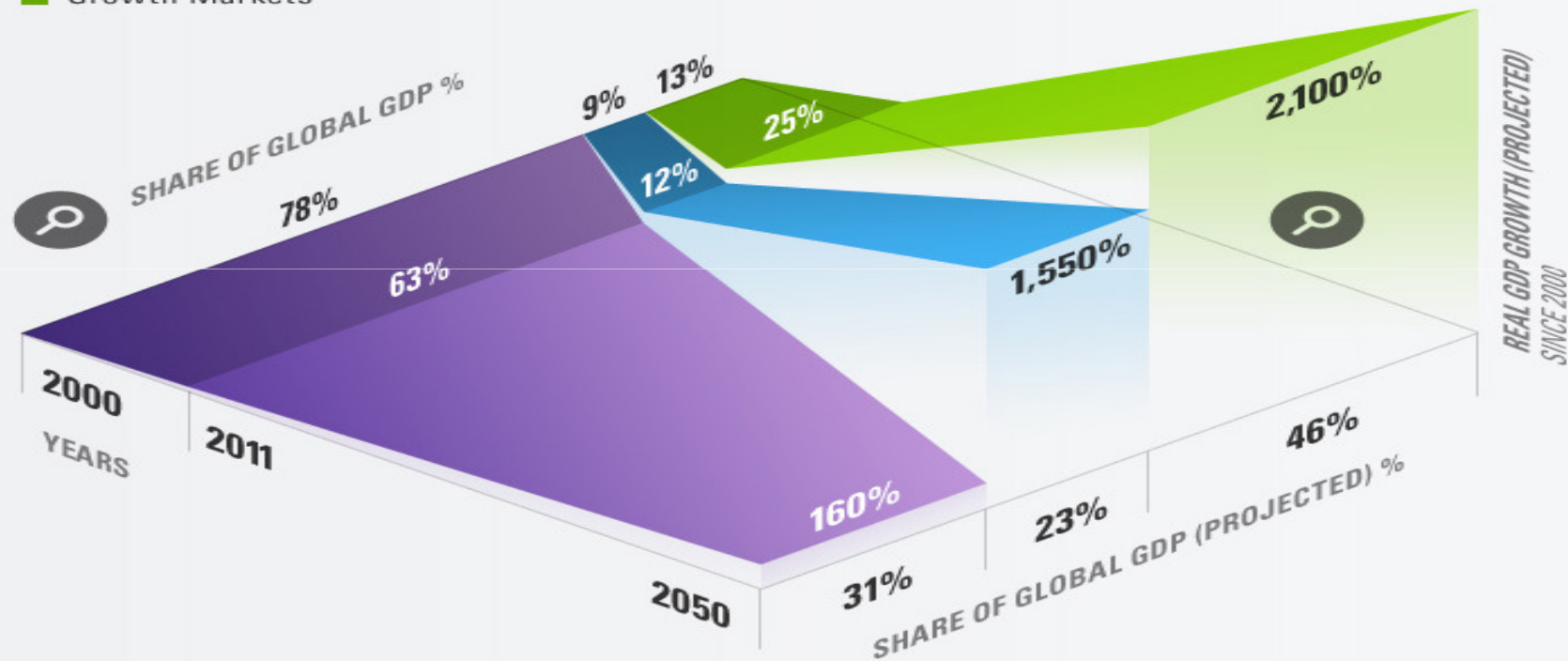

Source: LOOKING TO 2060: A GLOBAL VISION OF LONG-TERM GROWTH, OECD, November 2012

TRANSFORMATION OF THE WORLD ECONOMY

Goldman Sachs Asset Management (GSAM) defines a "Growth Market" as any economy outside the Developed World that is at least 1% of current global GDP. Under this definition, the Growth Markets include each of the BRIC countries (Brazil, Russia, India and China), along with Mexico, Korea, Turkey and Indonesia.

- Developed Markets
- Emerging & Other Markets
- Growth Markets

The chart above shows trends in global GDP starting in 2000 and projected to 2050, with the world divided into three categories: Developed Markets, Emerging & Other Markets, and Growth Markets.

Goldman Sachs Global Investment Research projects that by the year 2050, Growth Markets will represent nearly half (46%) of global GDP, representing a 2,100% increase in real GDP since 2000.

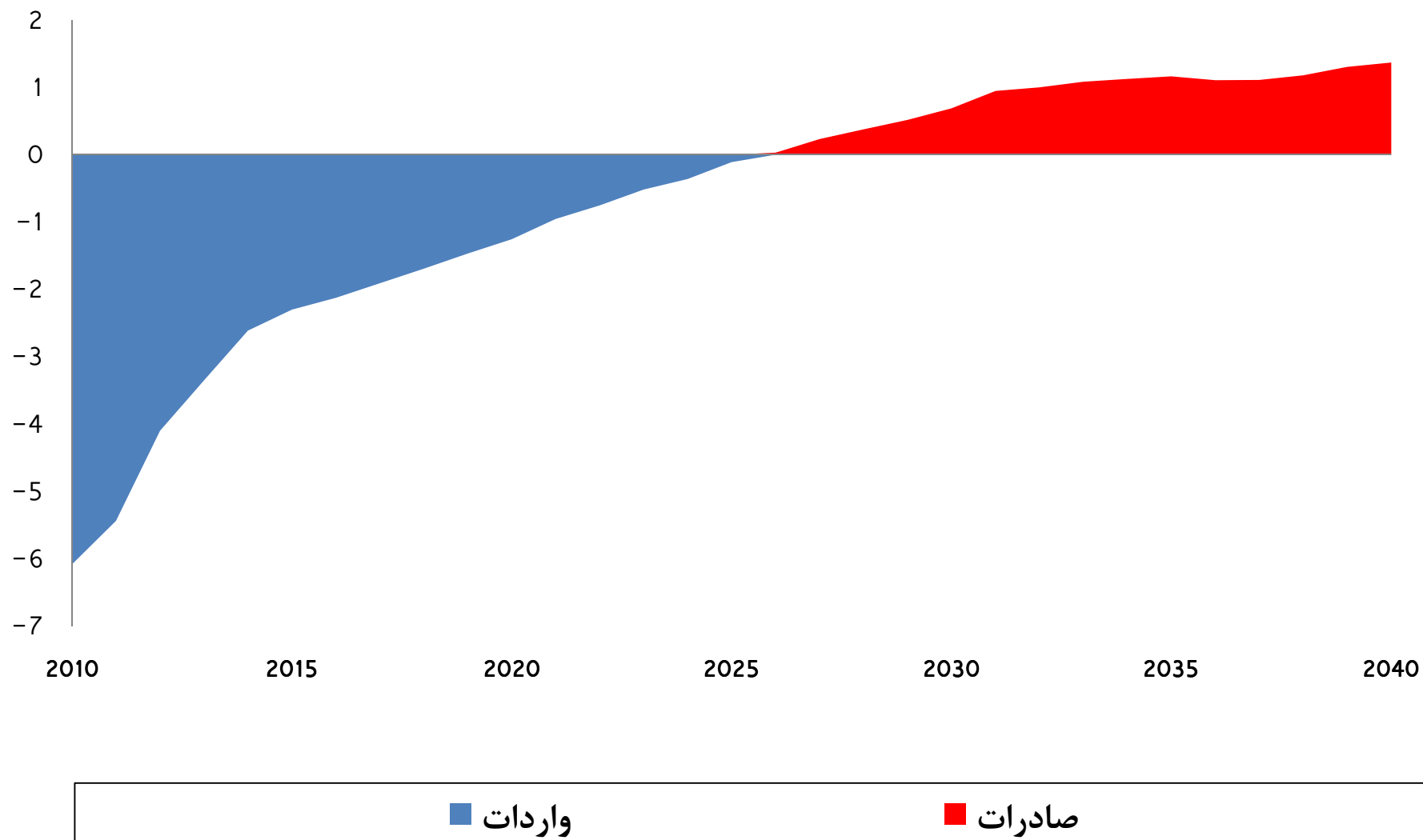
۲- تحولات انرژی

بر اساس پیش بینی آژانس بین المللی انرژی:

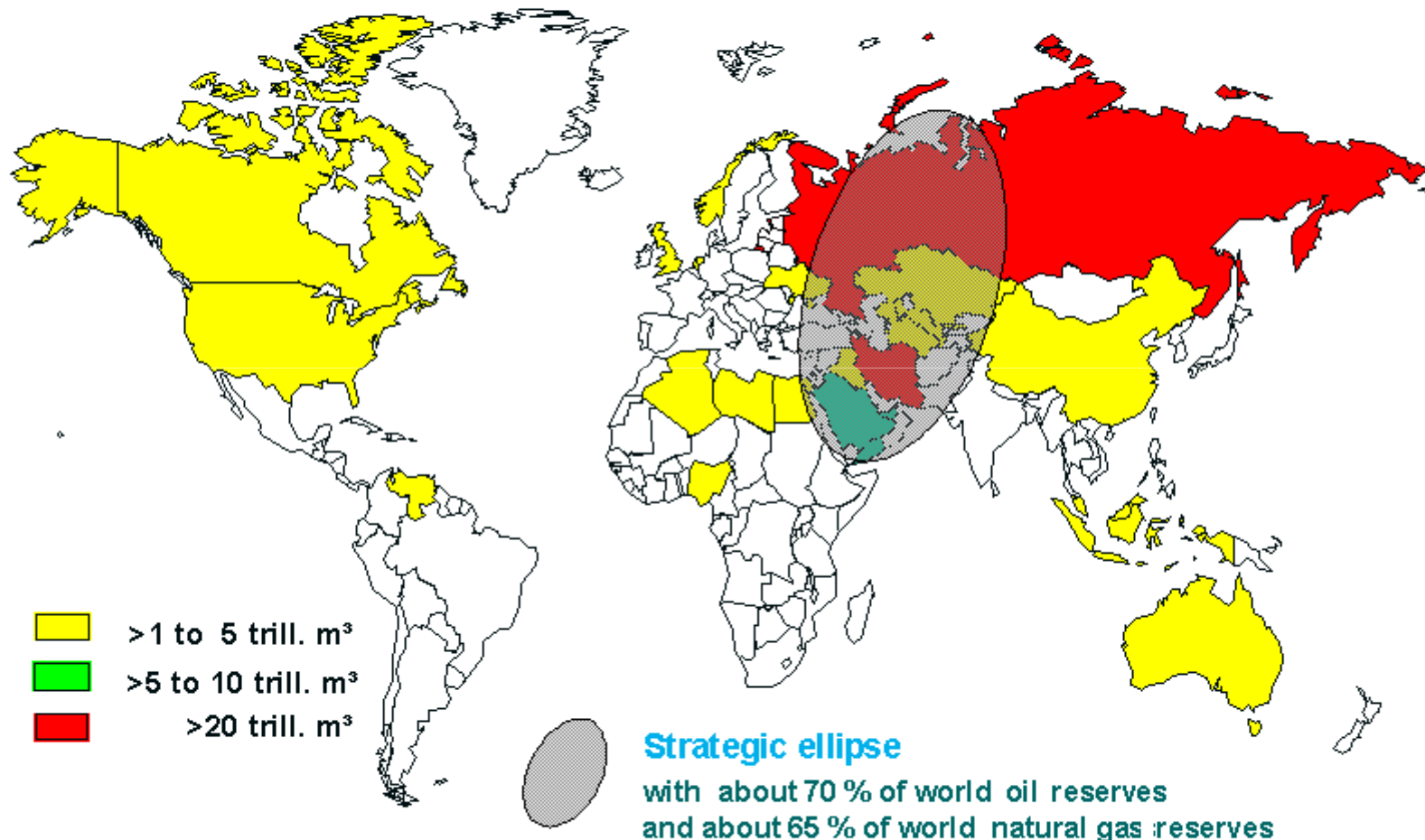
- از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۳۵ آمریکا بزرگترین تولید کننده نفت خام جهان خواهد شد.
- تا ۲۰۳۵ امریکای شمالی به صادر کننده خالص هیدرو کربن‌ها تبدیل خواهد شد.
- ۹۰ درصد از صادرات نفت منطقه خاورمیانه تا ۲۰۳۵ به آسیا - عمدتاً چین و هند - خواهد بود.

صادرات و واردات سوخت های مایع توسط امریکایی

(میلیون بشکه در روز) ۲۰۴۰-۲۰۱۰

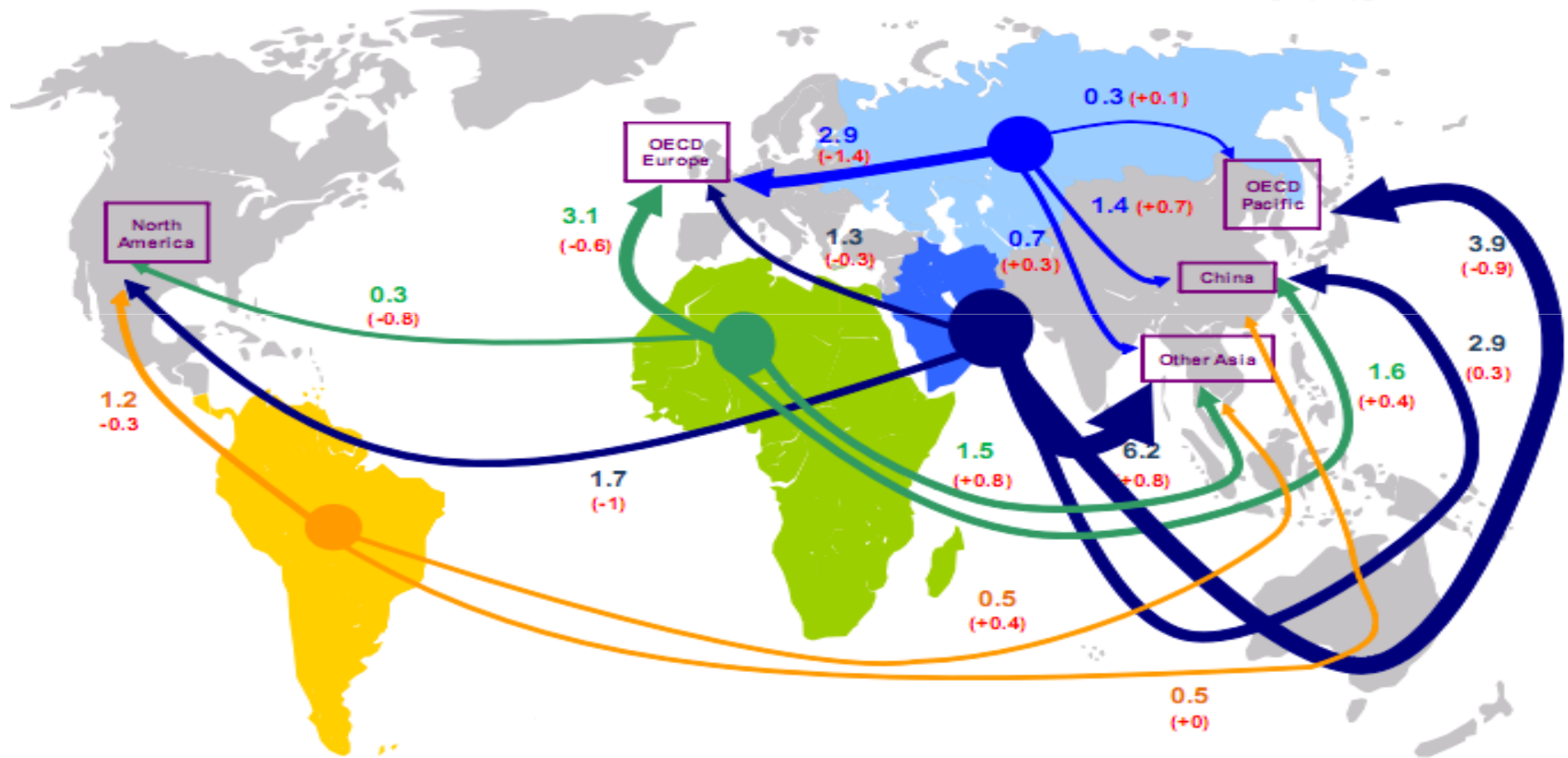

Countries with natural gas reserves > 1 trill. m³

روند تغییرات جریان تجارت نفت خام

صادرات نفت خام در ۲۰۱۸ و تغییرات در دوره ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۸ برای مسیرهای کلیدی تجارت (واحد: میلیون بشکه در روز)

اعداد قرمزی که در داخل پرانتزها نوشته شده است نشان دهنده تغییر در دوره ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ می باشد.

Source: Medium- Term Market Report 2013, International Energy Agency (iea)

سناریوهای اداره اطلاعات انرژی امریکا در خصوص تولید سوخت مایع در کشورهای خاورمیانه عضو اوپک
(میلیون بشکه در روز)

۲۰۴۰					۲۰۱۱	کشور / سال
محدوده تولید ۲۰۴۰	موفقیت ایران و عراق	موفقیت ایران	موفقیت عراق	ادامه روند موجود		
۹.۲	۶	۱۳.۸	۱۰.۲	۱۵.۵	۱۱.۱	عربستان
۴.۲	۸.۱	۸.۱	۳.۹	۵.۹	۴.۲	ایران
۷.۷	۱۱	۳.۳	۱۱	۳.۷	۲.۶	عراق
	۱۰.۷	۱۰.۷	۱۰.۷	۱۰.۷	۷.۵	دیگر کشورهای خاورمیانه عضو اوپک
	۳۵.۸	۳۵.۸	۳۵.۸	۳۵.۸	۲۵.۴	کل کشورهای خاورمیانه عضو اوپک

۳- تحریم های آشکار و پنهان

تداوم فشارها و محدودیت های بین المللی آشکار و پنهان حاکم بر اقتصاد ایران است که با هدف منزوی سازی و مانع تراشی برای پیشرفت کشور طراحی شده اند، **محتمل** است.

با تحریم های پنهان **جایگاه طبیعی اقتصاد ایران** در تقسیم کار بین المللی به رسمیت شناخته نمی شود.

ترکیب ۲۰ کشور برتر به لحاظ تولید ناخالص داخلی (بر حسب برابری قدرت خرید)

	1980	1990	2000	2010	2013	2018	2050
1	USA	USA	USA	USA	USA	USA	China
2	Japan	Japan	Japan	China	China	China	USA
3	Germany	Germany	China	Japan	India	India	India
4	France	France	Germany	India	Japan	Japan	Brazil
5	Italy	Italy	India	Germany	Germany	Germany	Mexico
6	Brazil	UK	France	Russia	Russia	Russia	Russia
7	UK	China	UK	UK	Brazil	Brazil	Indonesia
8	Mexico	Brazil	Italy	Brazil	UK	UK	Japan
9	India	India	Brazil	France	France	France	UK
10	Canada	Mexico	Russia	Italy	Mexico	Mexico	Germany
11	Spain	Canada	Mexico	Mexico	Italy	Korea	Nigeria
12	China	Spain	Canada	Korea	Korea	Italy	France
13	Netherlands	Korea	Spain	Canada	Canada	Indonesia	Korea
14	Poland	Australia	Korea	Spain	Spain	Canada	Turkey
15	Australia	Turkey	Australia	Indonesia	Indonesia	Spain	Vietnam
16	Saudi Arabia	Netherlands	Turkey	Turkey	Turkey	Turkey	Canada
17	Argentina	Indonesia	Indonesia	Iran	Australia	Australia	Philippines
18	Turkey	Iran	Netherlands	Australia	Iran	Saudi Arabia	Italy
19	Iran	Poland	Taiwan	Taiwan	Saudi Arabia	Taiwan	Iran
20	South Africa	Saudi Arabia	Iran	Saudi Arabia	Taiwan	Iran	Egypt

بخش چهارم

واقعیت های داخلی

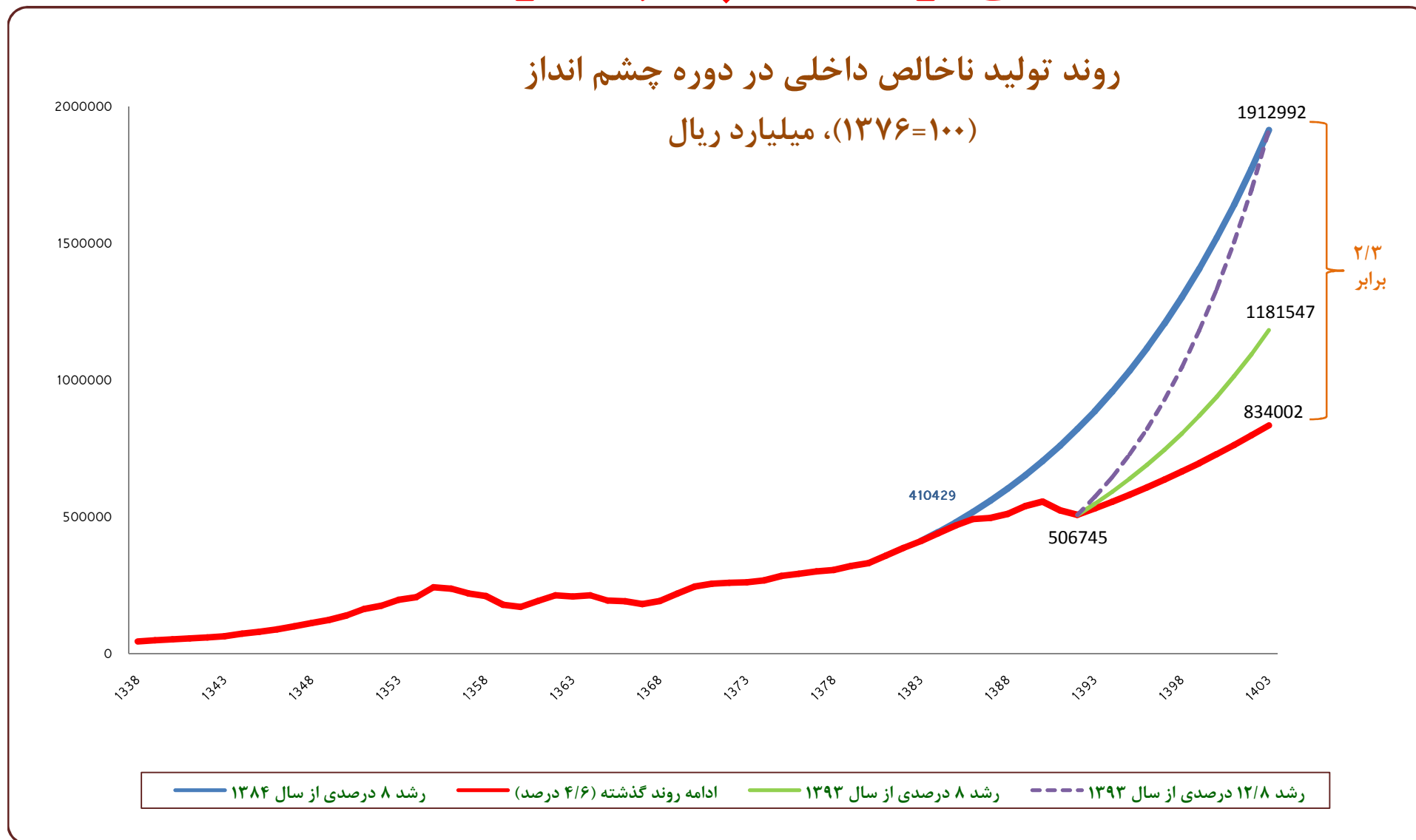
(تغییرات، مخاطرات و تهدیدات داخلی اقتصاد ایران)

۱- تداوم مشکلات ساختاری توسعه

با گذشت بیش از ۶۵ سال سابقه برنامه ریزی در ایران و علی رغم تلاش های صورت پذیرفته در قالب برنامه ها و بودجه های سنواتی برای توسعه کشور، هنوز مشکلات ساختاری توسعه در ایران باقی مانده است. از جمله:

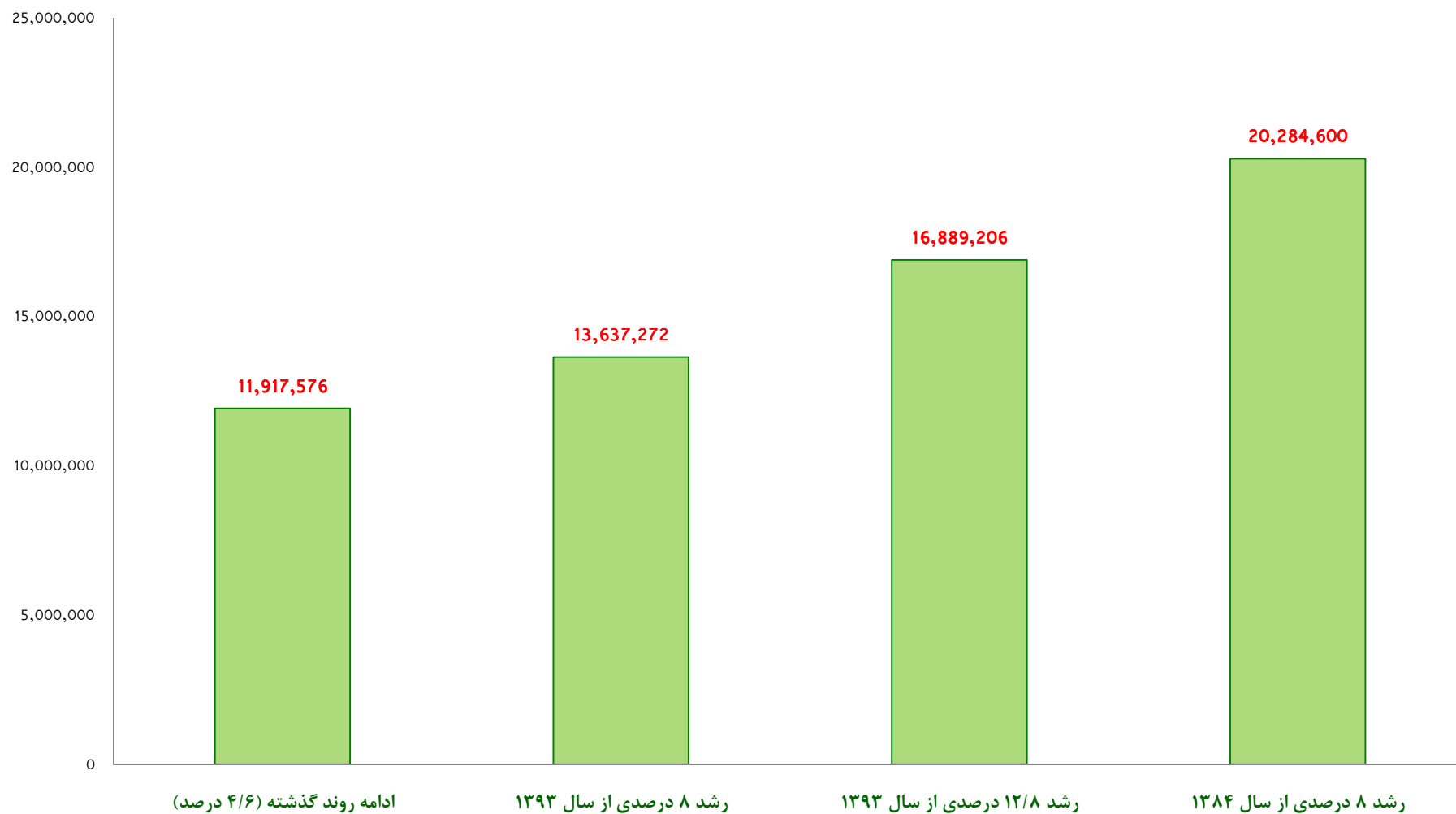
- وابستگی مخرب به درآمدهای نفتی
- گستردگی مداخلات دولت در اقتصاد
- رشد اقتصادی پایین و پر نوسان
- نامناسب بودن شاخص های توزیع درآمد
- رشد اندک بهره وری
- رونق فعالیت های غیر مولد
- فساد و ناکارآمدی نظام اداری کشور
- تخریب محیط زیست

۲- عقب ماندگی از اهداف چشم انداز

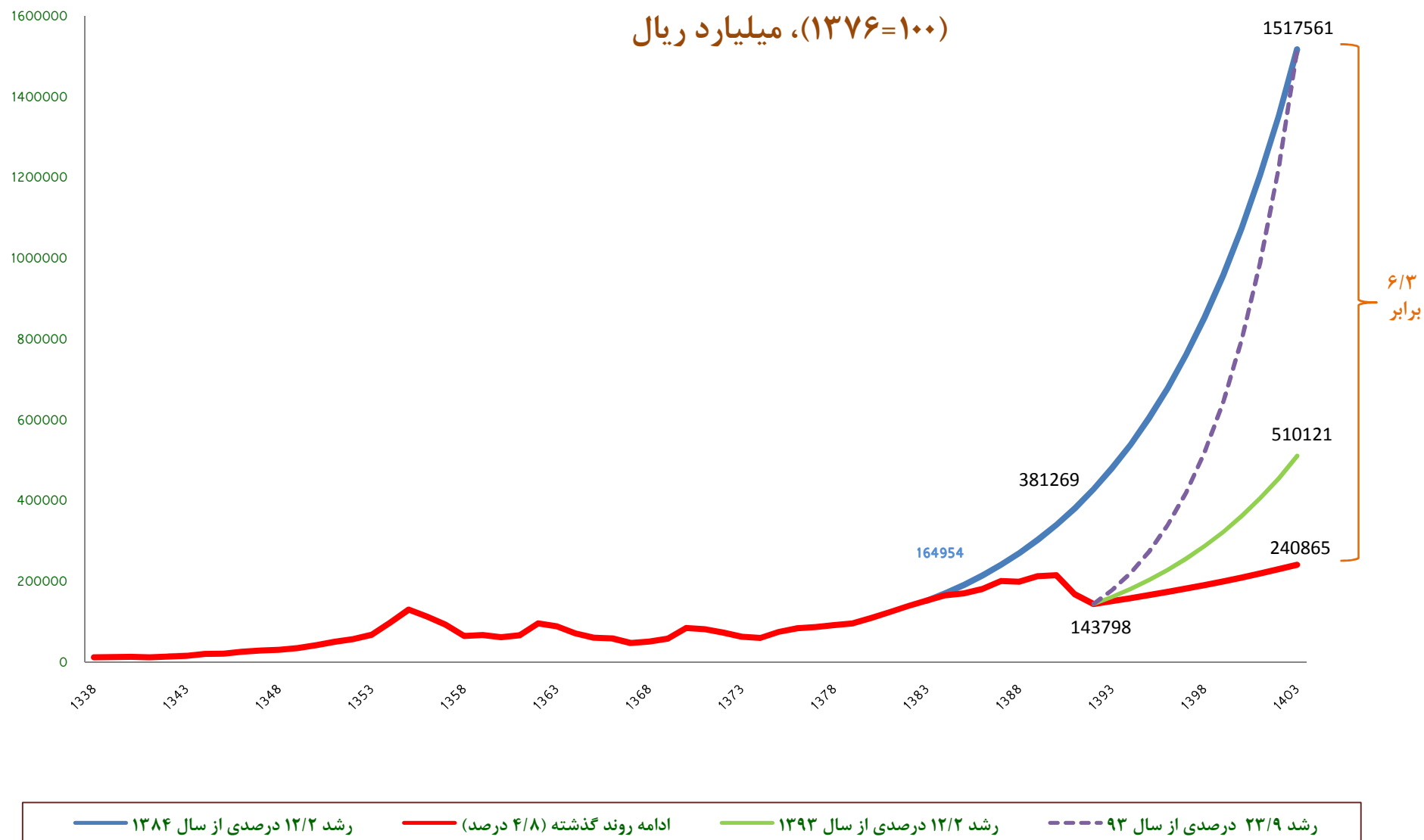
مجموع تولید ناخالص داخلی در دوره چشم انداز

(۱۰۰=۱۳۷۶)، میلیارد ریال

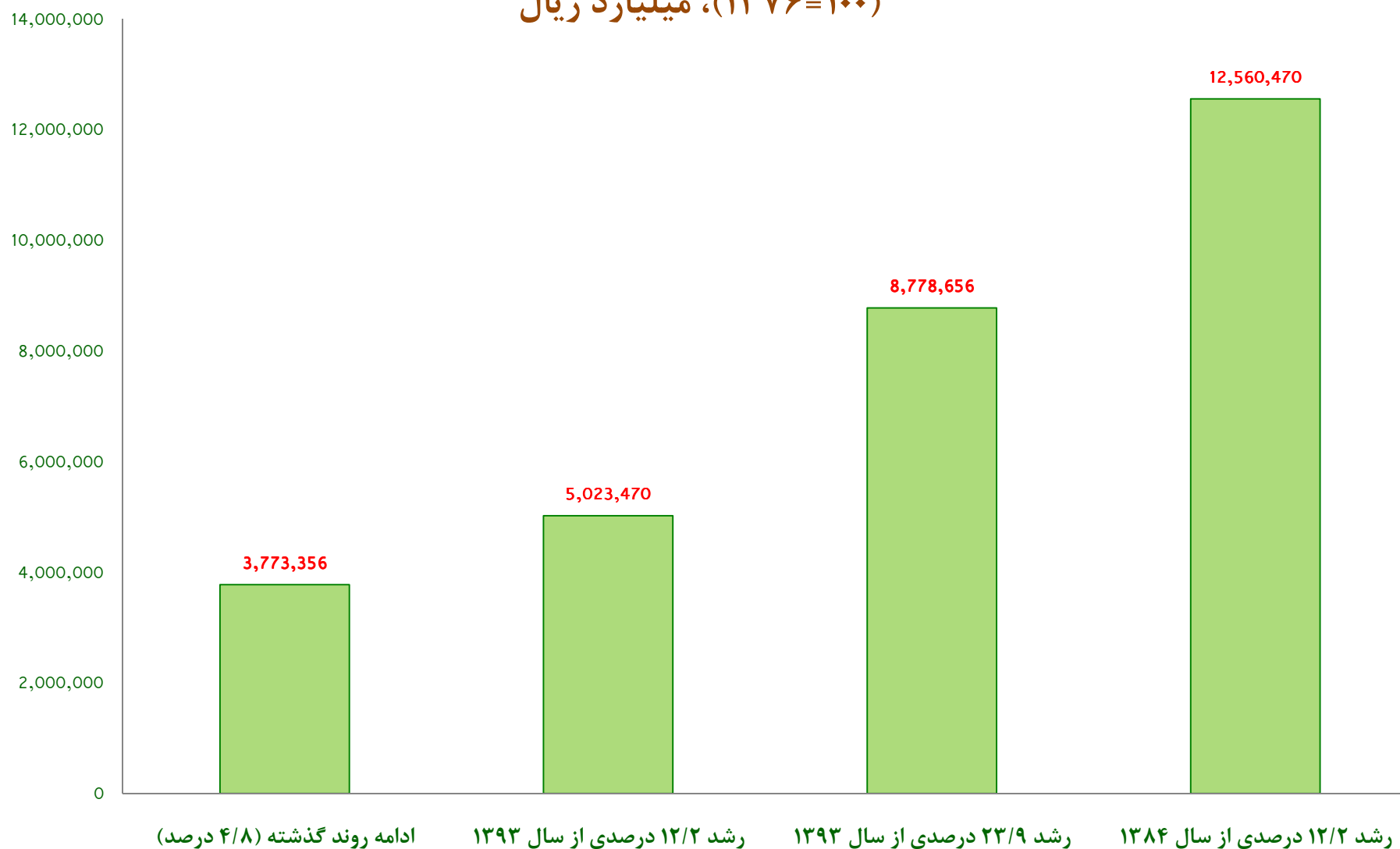
روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در دوره چشم انداز

(۱۰۰=۱۳۷۶)، میلیارد ریال

مجموع تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در دوره چشم انداز

(۱۰۰=۱۳۷۶)، میلیارد ریال

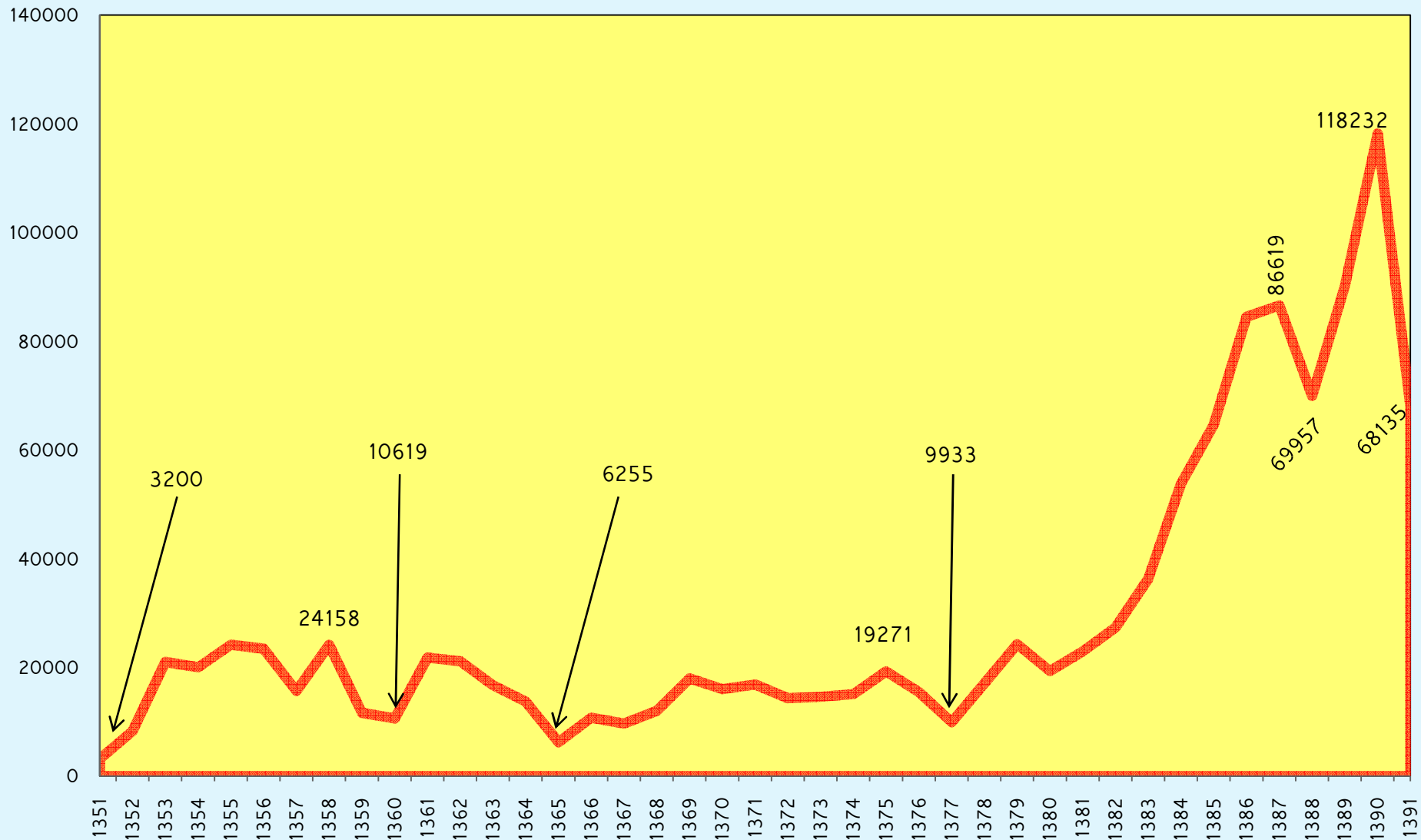

۲- وابستگی به منابع نفت

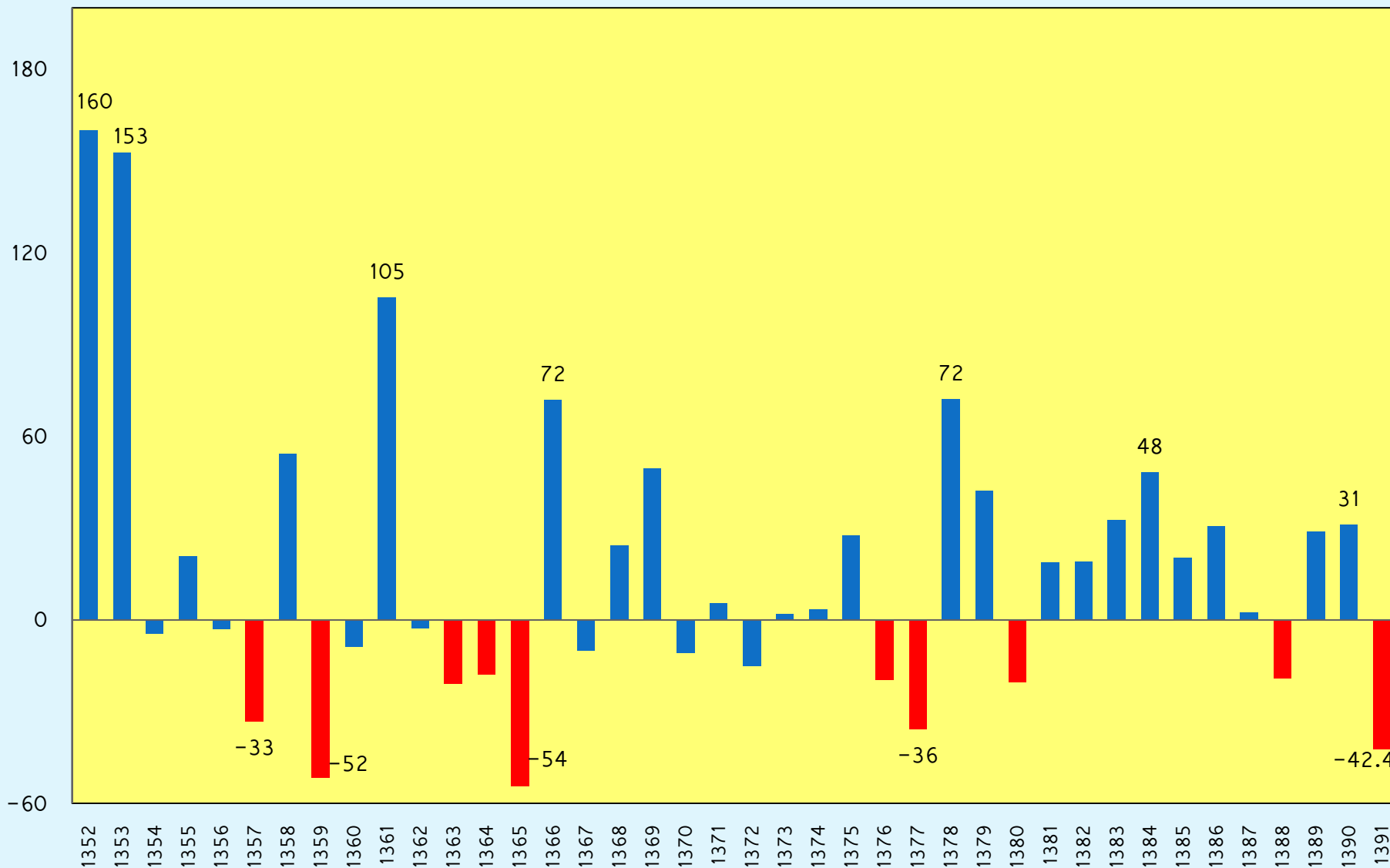
نوسان شدید درآمدهای نفتی (بواسطه کاهش قیمت، مقدار صادرات و یا تولید) پدیده‌ای **تکرار شونده** در اقتصاد ایران بوده و خواهد بود.

- نهضت ملی‌سازی صنعت نفت: درآمد نفتی از ۵۹ میلیون دلار در سال ۱۳۲۹ به ۹ میلیون دلار در سال ۱۳۲۰ و به صفر در سال‌های ۱۳۳۲ و ۱۳۳۲ کاهش یافت.
- جهش قیمت نفت در دهه ۱۳۵۰: درآمد نفتی در سال ۱۳۵۲ با افزایش ۱۶۰ درصدی و در سال ۱۳۵۳ با افزایش ۱۵۳ درصدی مواجه بوده است.
- کاهش درآمدهای نفتی در دهه اول انقلاب: کاهش ۳۳ درصدی درآمد در سال ۱۳۵۷ و کاهش ۵۲ درصدی صادرات در سال‌های ۱۳۵۹ و ۱۳۶۰ و کاهش ۵۴ درصدی درآمدی در سال ۱۳۶۵
- کاهش قیمت نفت در انتهای دهه ۱۳۷۰: کاهش ۲۰ درصدی درآمد در سال ۱۳۷۶ و کاهش ۳۶ درصدی در سال ۱۳۷۷
- تحریم فروش نفت در اوایل دهه ۱۳۹۰: کاهش حدود ۵۰ درصدی درآمدهای نفتی

ارزش صادرات نفت و گاز طی سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۱ (میلیون دلار)

درصد تغییر سالانه ارزش دلاری صادرات نفت، سالهای ۱۳۵۲-۱۳۹۱

تداوم وابستگی به نفت با توجه به آثار نامناسب زیر بر اقتصاد ایران، آیا گزینه ای مطلوب برای اقتصاد ملی است؟

- اقتصاد به شدت دولتی
- پوشش نا کارآمدی های مدیریت های اقتصادی و امکان تداوم آنها
- شکل گیری ساختارهای رانتی و غیر رقابتی
- تشدید نابرابری ها
- ایجاد رفاه بالاتر از سطح تلاش و بهره وری واقعی جامعه
- ظرفیت پایین رشد اقتصادی و کاهش بهره وری
- بیماری هلندی

تلاشهای صورت پذیرفته برای رهایی از وابستگی مخرب به نفت (استفاده بهینه از ثروت نفت) تا کنون موفقیت پایداری نداشته است.

بطور نمونه:

- تشکیل حساب ذخیره مملکتی: طی سالهای ۱۳۰۸-۱۳۲۰ تشکیل و در سال ۱۳۲۰ به بهانه شرایط جنگی برای همیشه به فراموشی سپرده شد.
- سازمان برنامه و شورای عالی و هیأت نظارت: این سازمان در سال ۱۳۲۷ به منظور تفکیک درآمدهای نفتی از ساختار مالی دولت تشکیل گردید، عملاً با مقاومت دولت پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ نتوانست اقدام موثری انجام دهد و در سال ۱۳۵۲ با نظر مساعد محمدرضا شاه رسماً شورای عالی و هیأت نظارت منحل گردید.
- حساب ذخیره ارزی: مطابق برنامه سوم و چهارم مصوب و اجرایی شده، اما با افزایش سقف تکالیف بودجه ای و ارایه تسهیلات به بخش دولتی نتوانست رسالت واقعی خود را برآورد نماید.
- صندوق توسعه ملی: مطابق برنامه پنجم برای تأمین مالی طرحهای سرمایه گذاری بخش غیردولتی به صورت ارزی تشکیل گردید.

تحریم فروش نفت، فرصت تاریخی جهت اجرای برنامه

"نفت برای توسعه"

کاهش فروش نفت بواسطه تحریم‌های بین‌المللی فرصت استثنایی برای بازنگری اساسی در مدیریت اقتصاد کشور جهت **قطع پایدار و بدون بازگشت وابستگی مخرب به نفت (بلای منابع طبیعی)** و استفاده بهینه از ثروت نفت در اقتصاد ایران است.

این امر امکان پذیر نمی‌باشد مگر با:

- مقاومت‌سازی **بودجه دولت** (کاهش وابستگی به درآمدهای نفت)
- مقاومت‌سازی **تراز پرداختها** (کاهش وابستگی ترازپرداختها به نفت)
- مقاومت‌سازی **درآمد و رفاه مردم** (افزایش سرمایه انسانی و سهم آن در ارزش افزوده)
- مقاومت‌سازی **رشد اقتصادی** (اقتصاد دانش بنیان)

همه آنها مستلزم:

مشارکت حداکثری مردم – به ویژه جوانان – در توسعه تولید ملی

همانطور که جنگ، عاملی در جهت تغییرات اساسی در توسعه و

توانمندی سیستم دفاعی کشور گردید،

جنگ اقتصادی نیز باید عاملی در جهت تغییرات اساسی در

راستای **قطع وابستگی به درآمدهای نفتی** گردد و نفت به

عاملی برای تسریع فرآیند توسعه ایران تبدیل شود.

اصلاحات ساختاری و نهادی باید به گونه‌ای باشد که

اطمینان لازم برای **بازگشت ناپذیری رانت نفت**

به اقتصاد ایران - تجربه ای که طی دهه‌های گذشته

بارها تکرار شده - تضمین گردد.

۴- عصر طلایی جمعیت

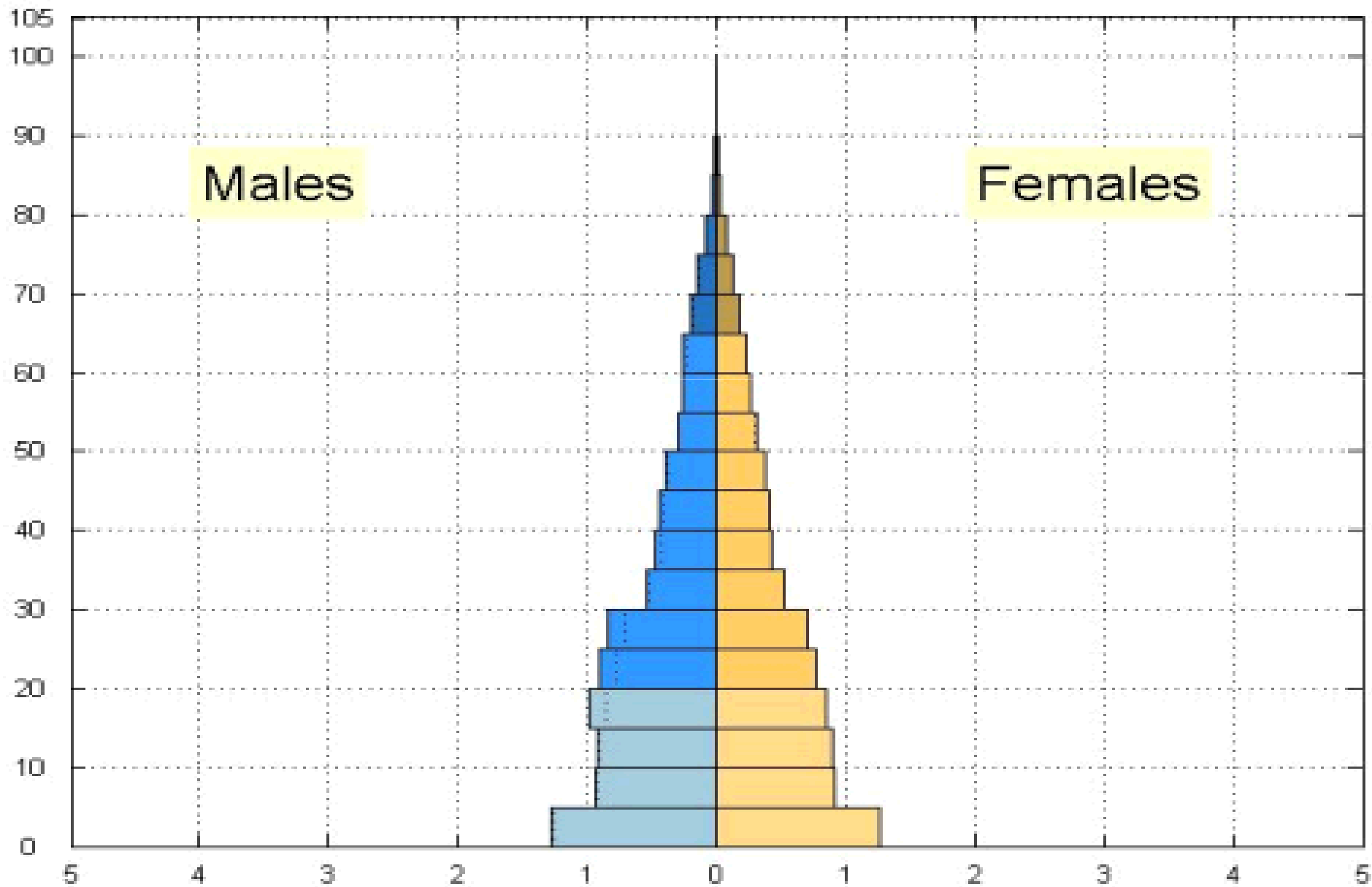
جمعیت گسترده جوان تحصیل کرده و آماده فعالیت، از

ویژگی های اساسی جامعه ایران است که فرصت طلایی را

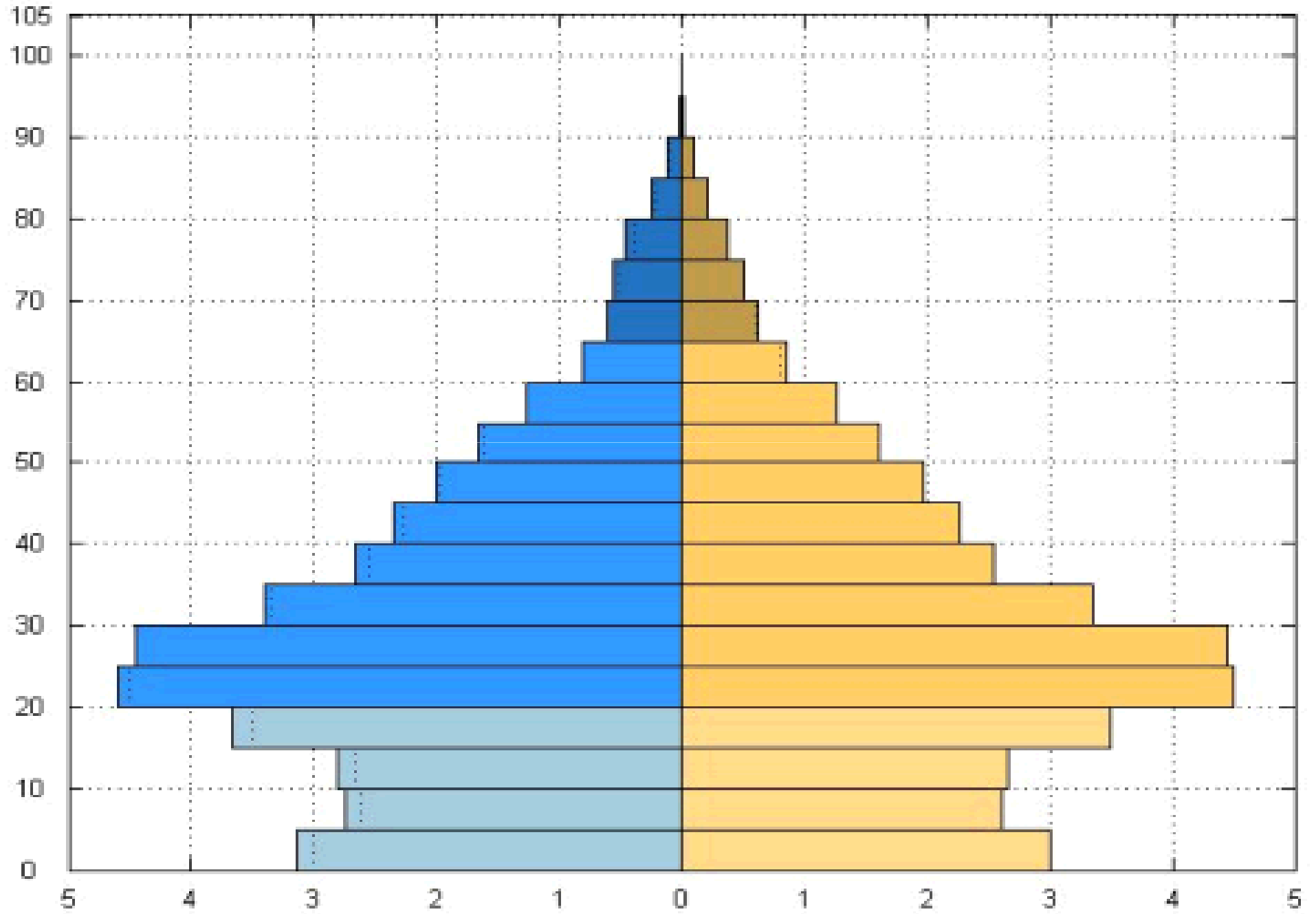
برای جهش در اقتصاد ایران بوجود آورده است.

Population by age groups and sex (absolute numbers)

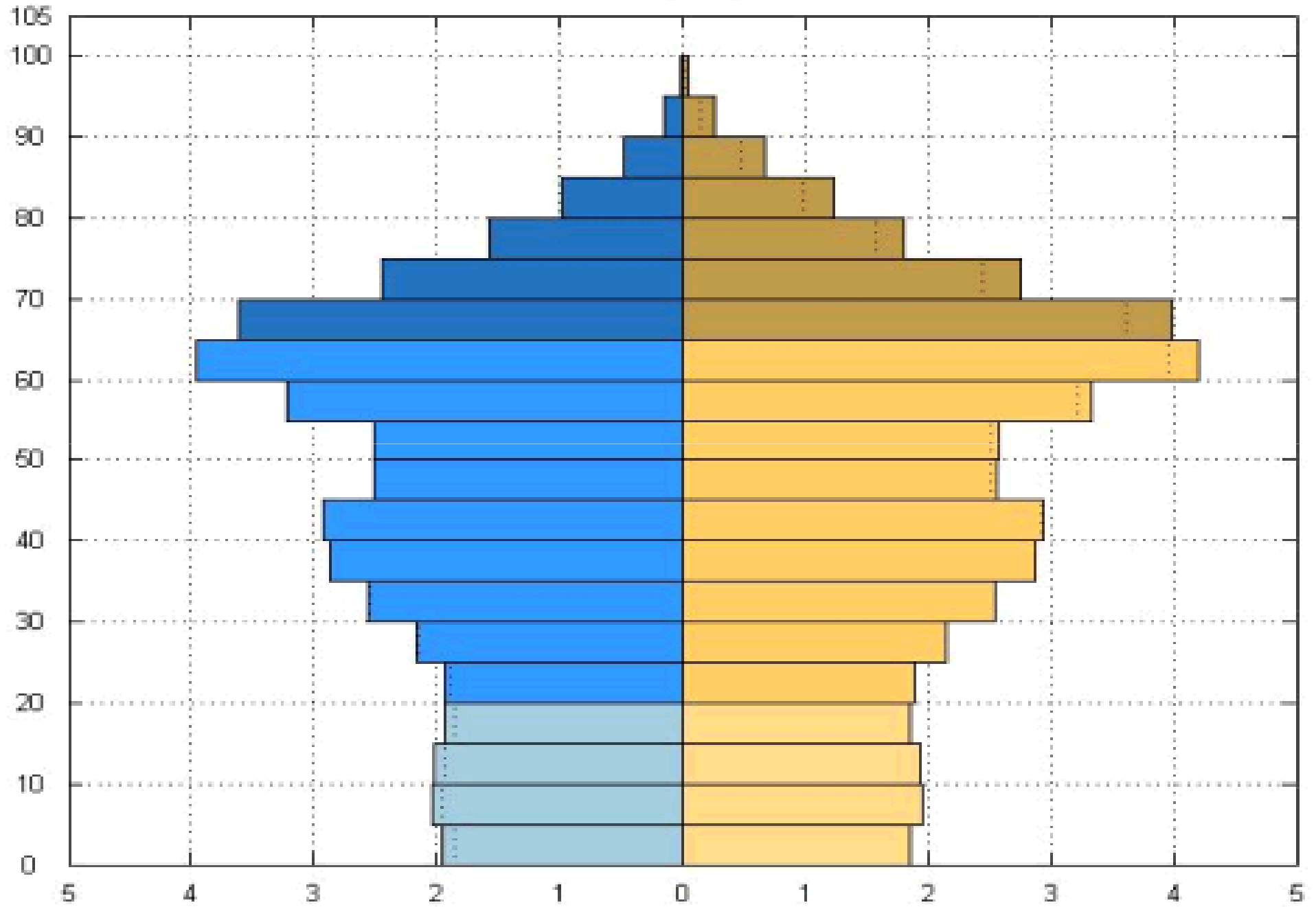
1950

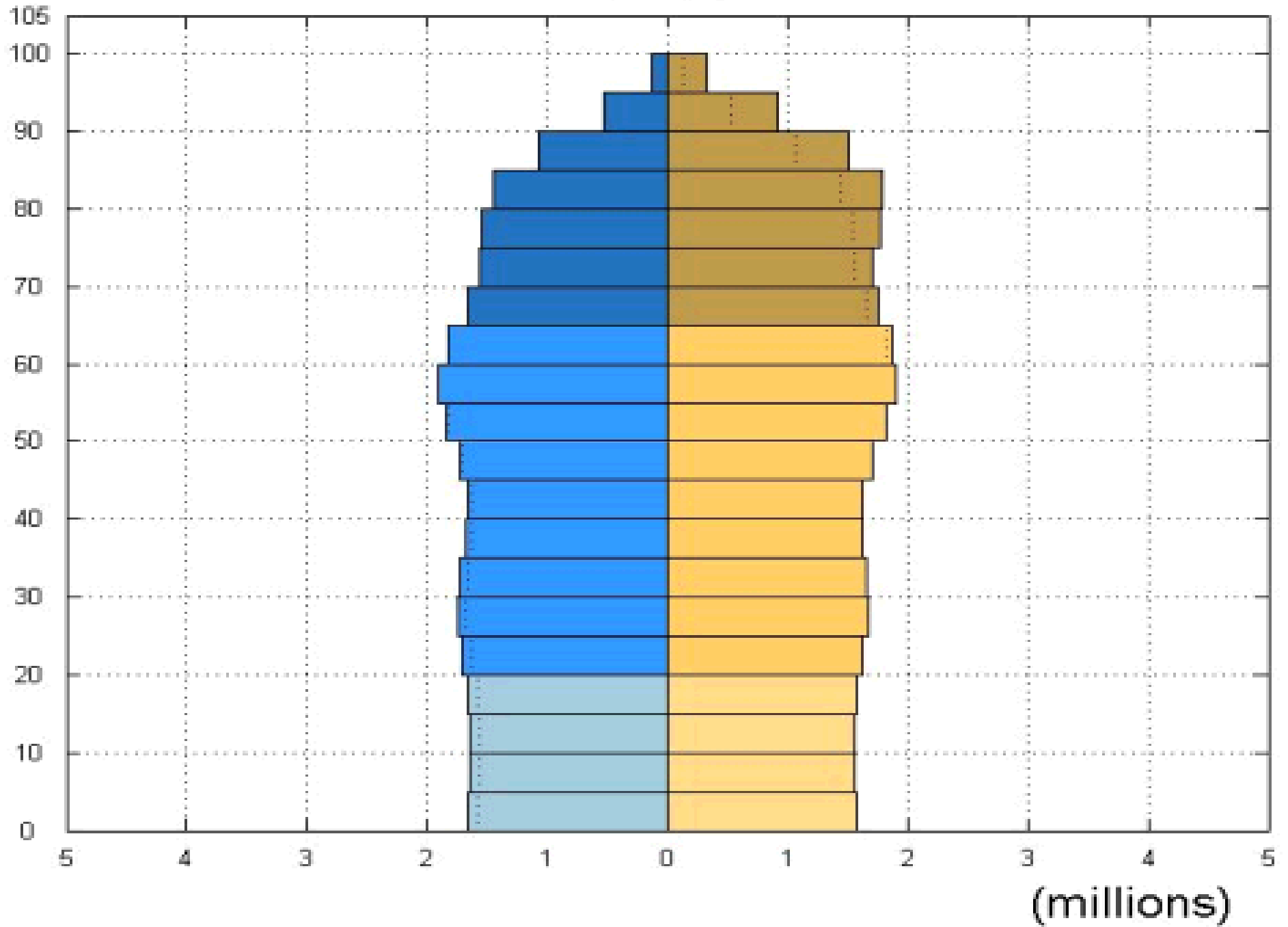
2010

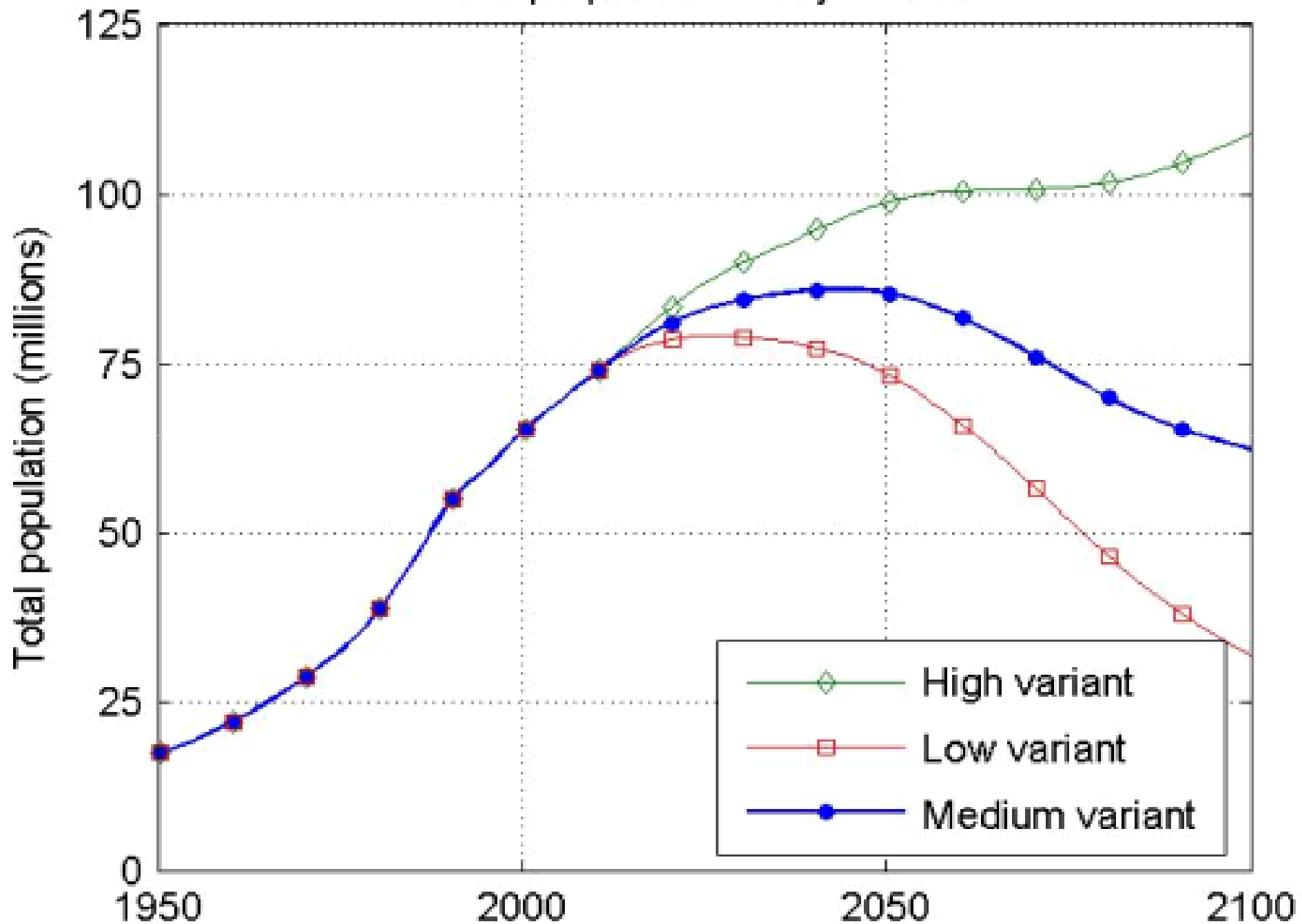
2050

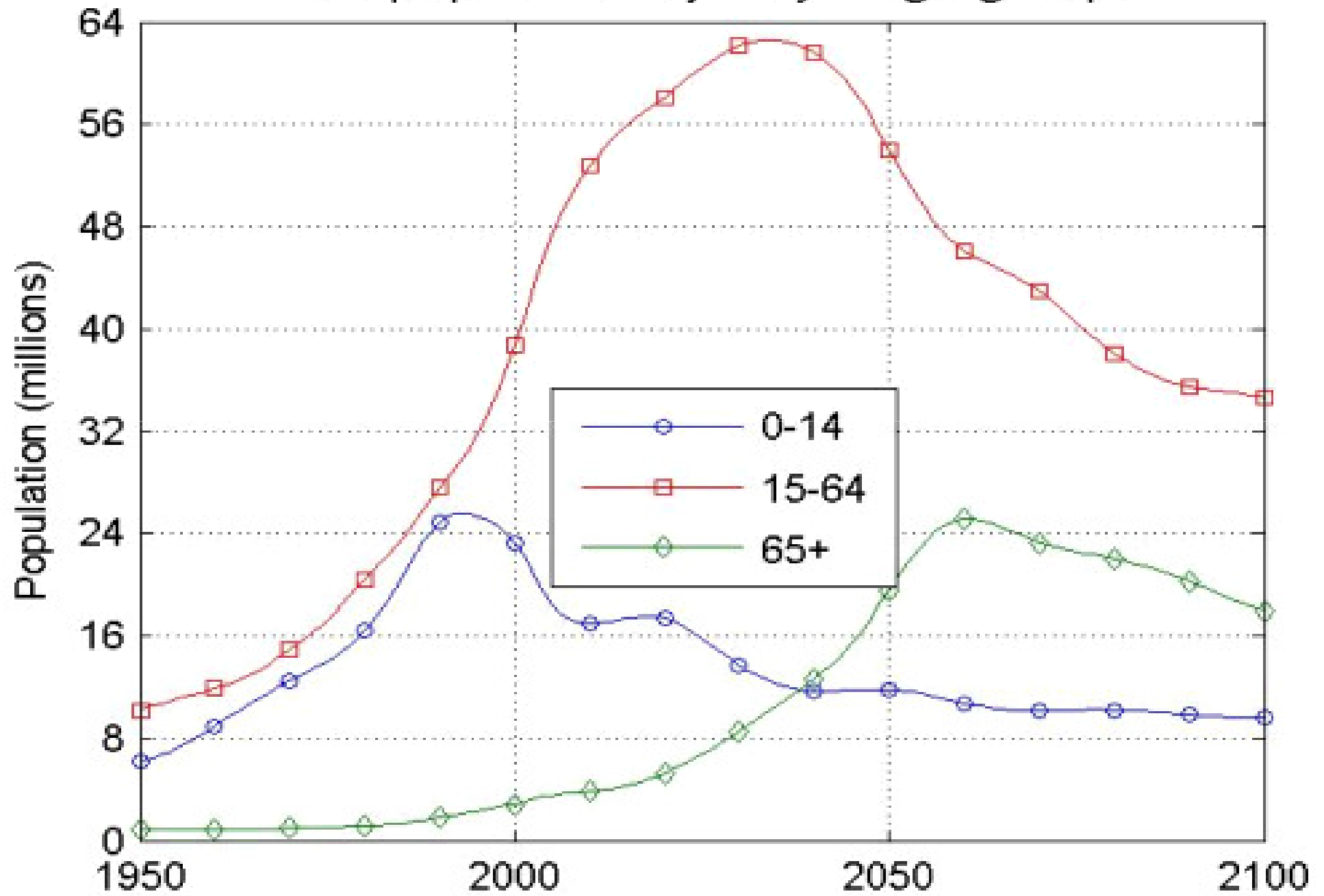
2100

Total population by variant

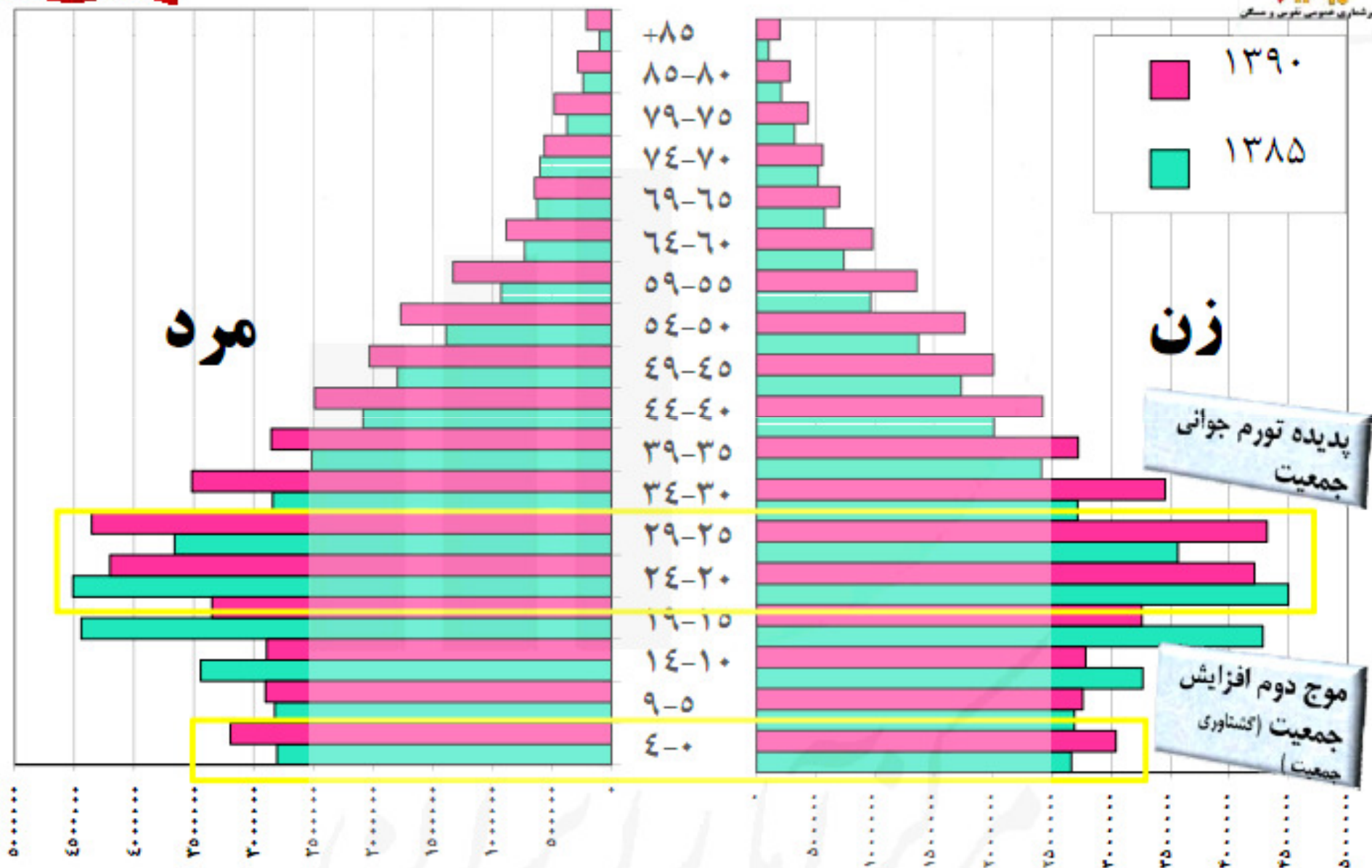

Total population by major age groups

هرم سنی: ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰

فرصت پنجره جمعیتی

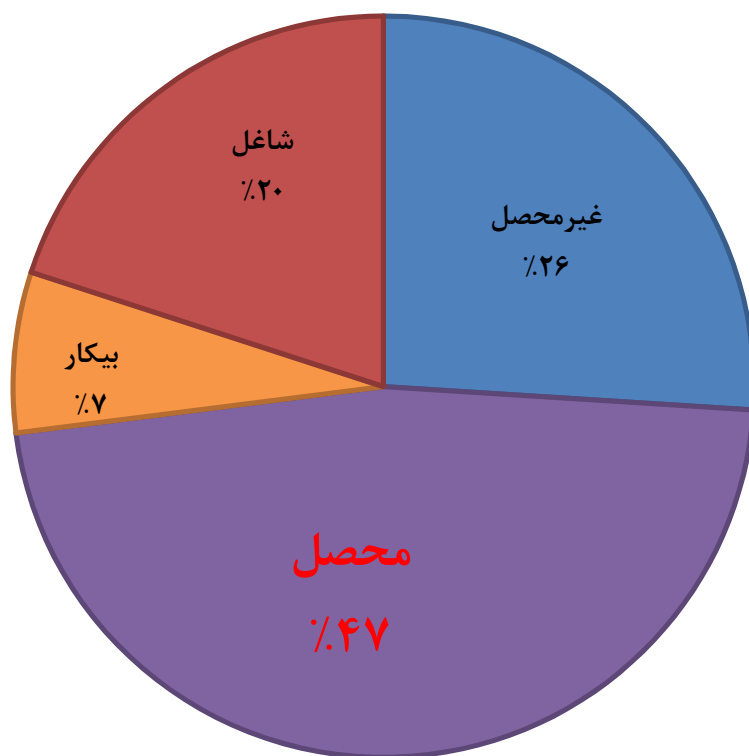
کشور	میانگین سن در سال ۲۰۱۰	میانگین سن در سال ۲۰۳۰	فرصت پنجره جمعیتی
برزیل	۲۹	۳۵	۲۰۳۰-۲۰۰۰
هند	۲۶	۳۲	۲۰۵۰-۲۰۱۵
چین	۳۵	۴۳	۲۰۲۵-۱۹۹۰
روسیه	۳۹	۴۴	۲۰۱۵-۱۹۵۰
ایران	۲۶	۳۷	۲۰۴۰-۲۰۰۵
ژاپن	۴۵	۵۲	۱۹۹۵-۱۹۶۵
آلمان	۴۴	۴۹	قبل از ۱۹۵۰-۱۹۹۰
انگلستان	۴۰	۴۲	قبل از ۱۹۵۰-۱۹۸۰
ایالات متحده	۳۷	۳۹	۲۰۱۵-۱۹۷۰

فرصت پنجره جمعیتی: هنگامی که نسبت جمعیت کودکان (۰ تا ۱۴ سال سن) به کل جمعیت یک کشور کمتر از ۳۰ درصد و نسبت جمعیت

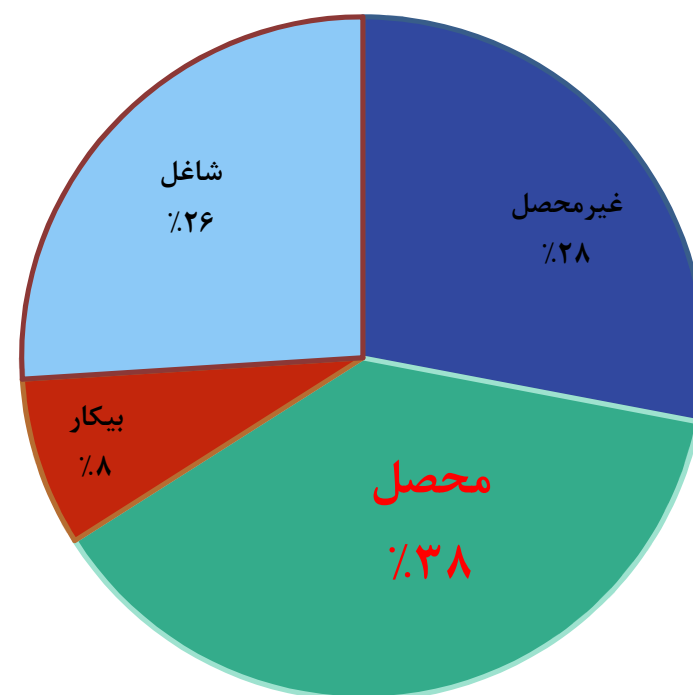
سالمندان (۶۵ سال سن و بالاتر) به کل جمعیت یک کشور کمتر از ۱۵ درصد باشد، کشور در شرایط پنجره جمعیتی قرار دارد. 78

توزیع نسبی جمعیت جوان (۱۵-۲۴) بر حسب وضع فعالیت:

سال ۱۳۹۰

سال ۱۳۸۵

۵- ترکیب ثروت کشور

- سرمایه طبیعی (Natural Capital)

شامل معادن، منابع چوب و جنگل، زمین کشاورزی، مراتع

- سرمایه های تولید شده (Produced Capital)

مجموع ماشین آلات، تجهیزات و زیرساخت ها و زمین های شهری

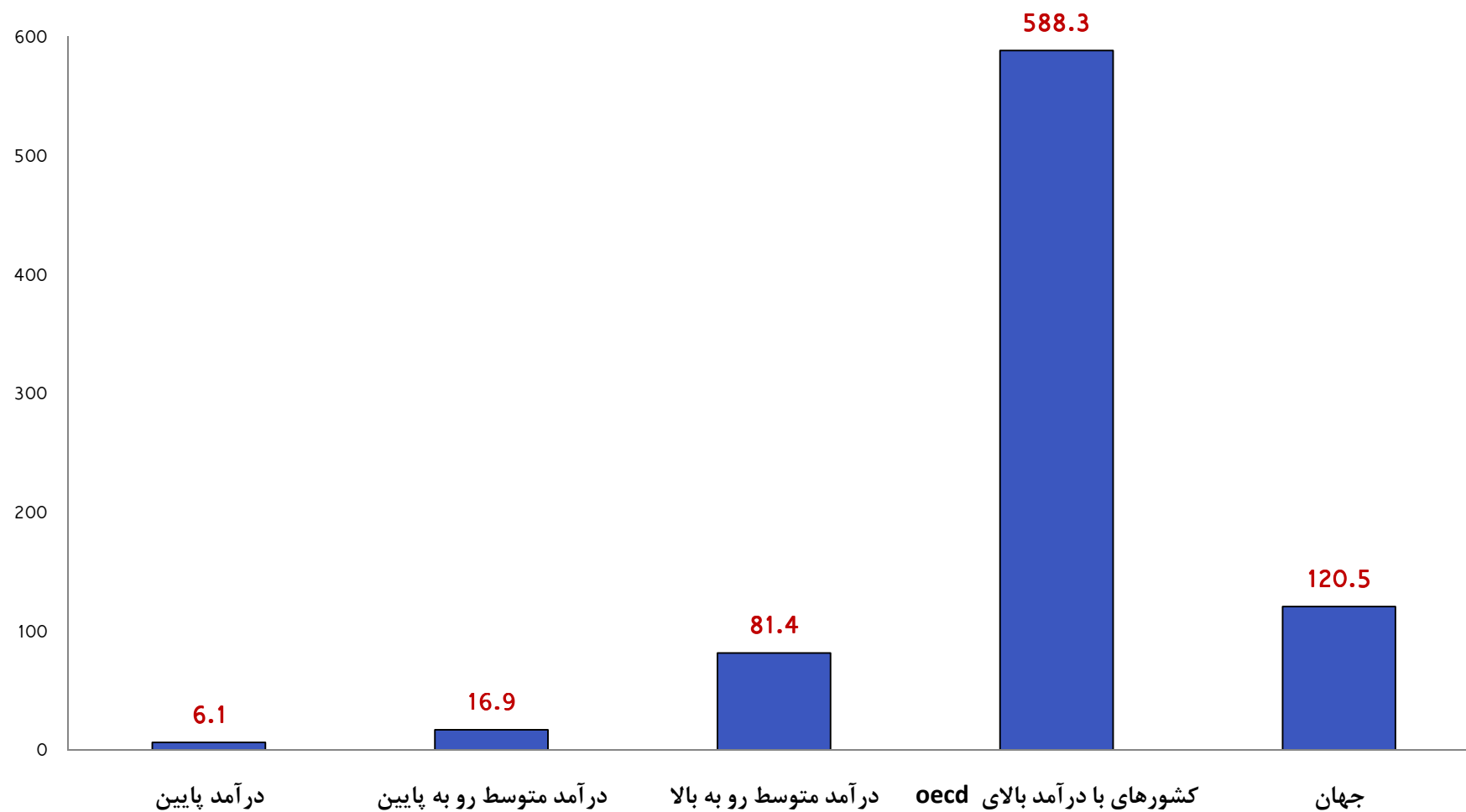
- سرمایه ناملموس (Intangible Capital)

شامل سرمایه انسانی (مهارت و دانش نیروی کار)، سرمایه های اجتماعی (اعتماد بین مردم و

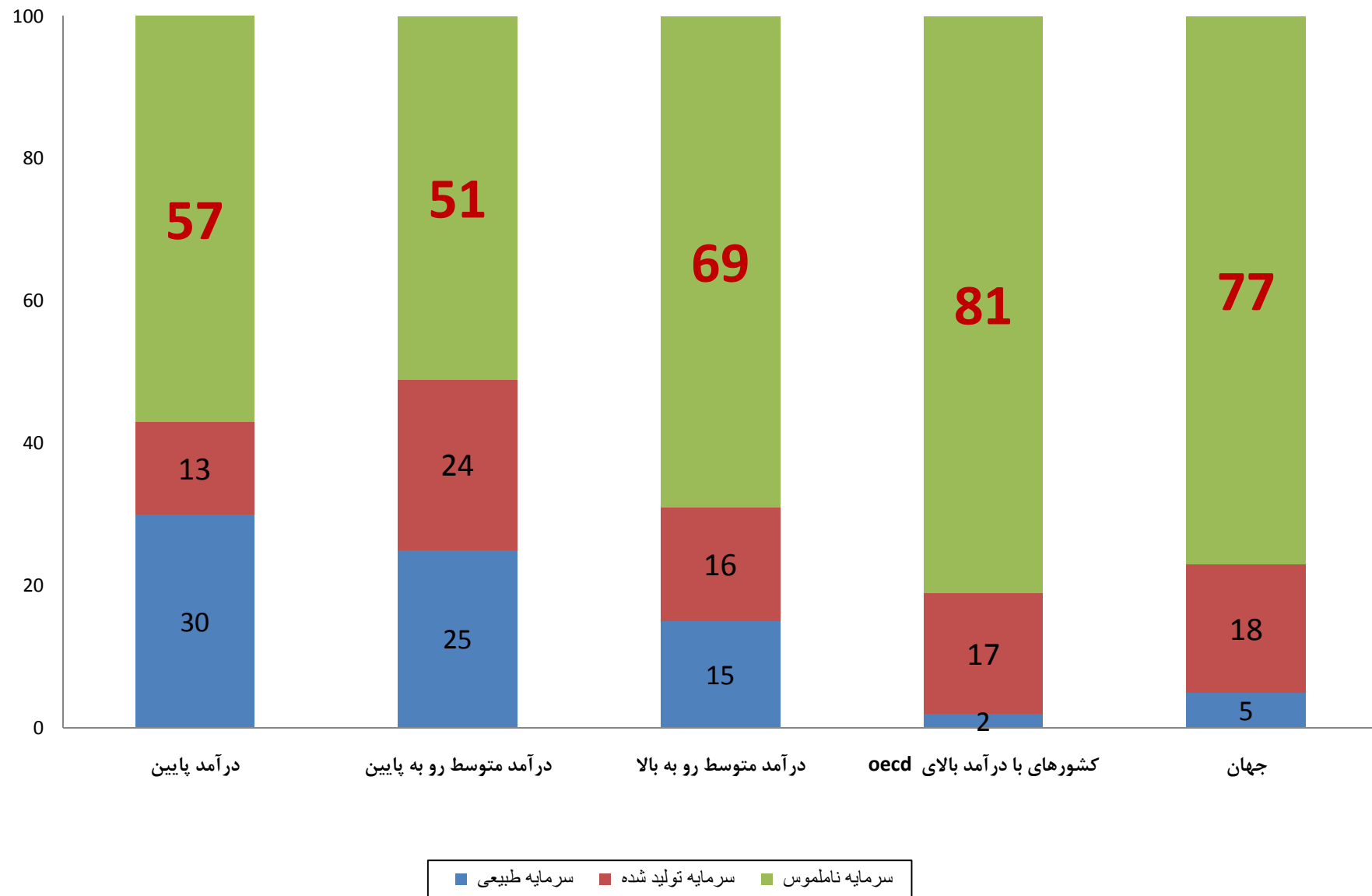
توانایی همکاری آنها در جهت یک هدف مشترک) و کیفیت نهادها (مانند حاکمیت قانون،

نظام تدبیر و ...)

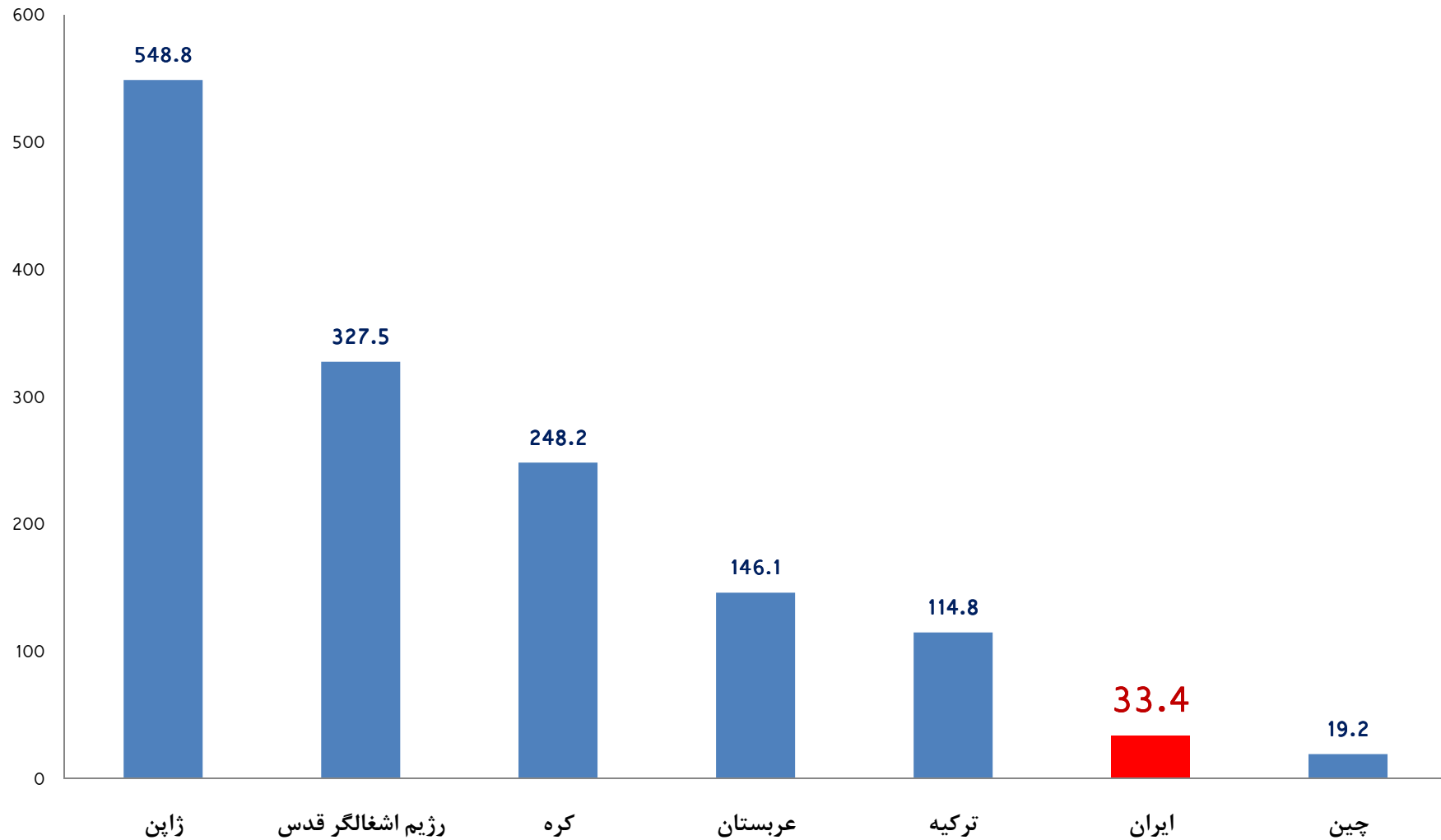
ثروت سرانه بر حسب گروه های درآمدی در سال ۲۰۰۵ - هزار دلار

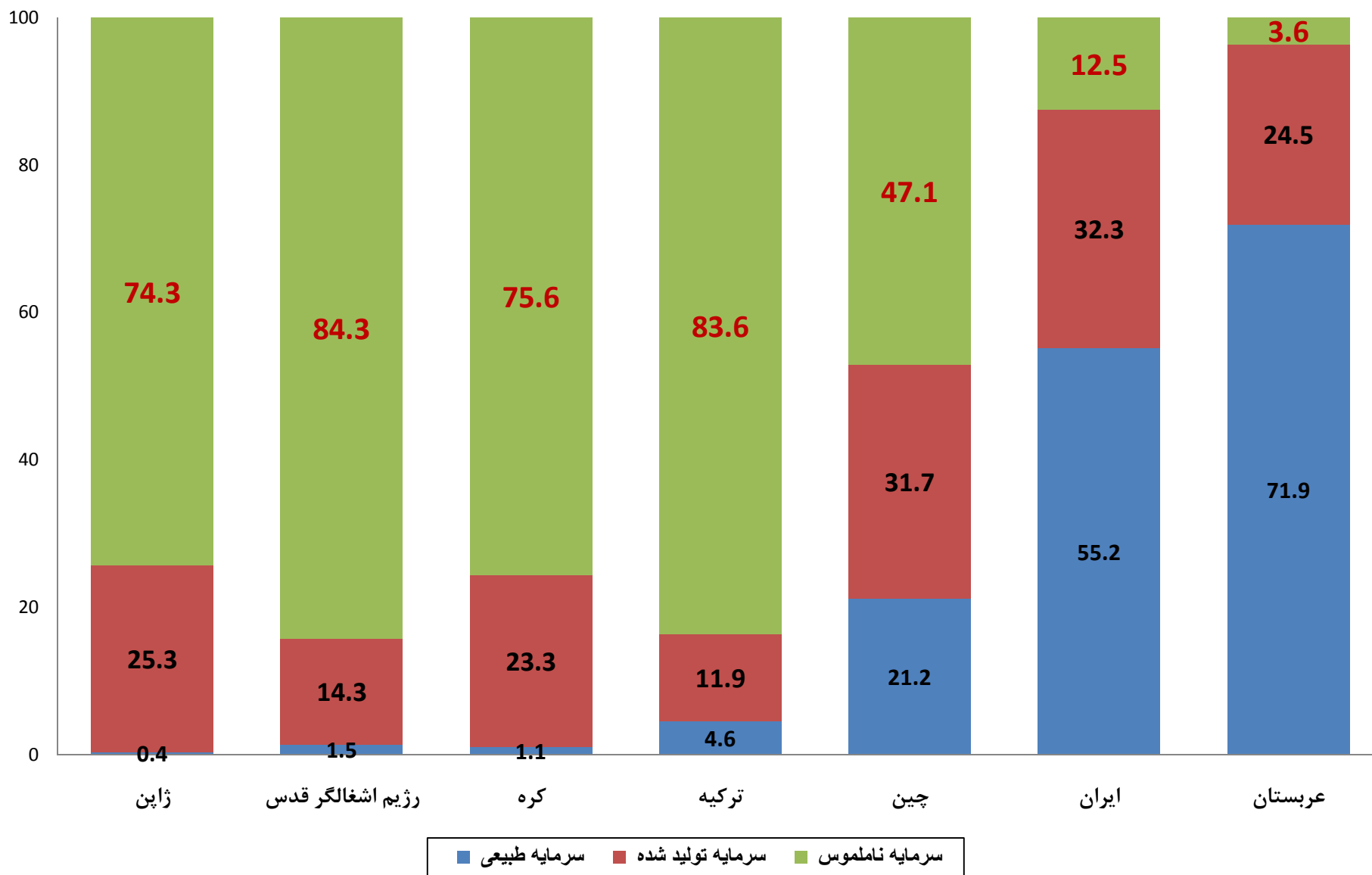
ترکیب ثروت سرانه بر حسب گروه های درآمدی در سال ۲۰۰۵ - درصد

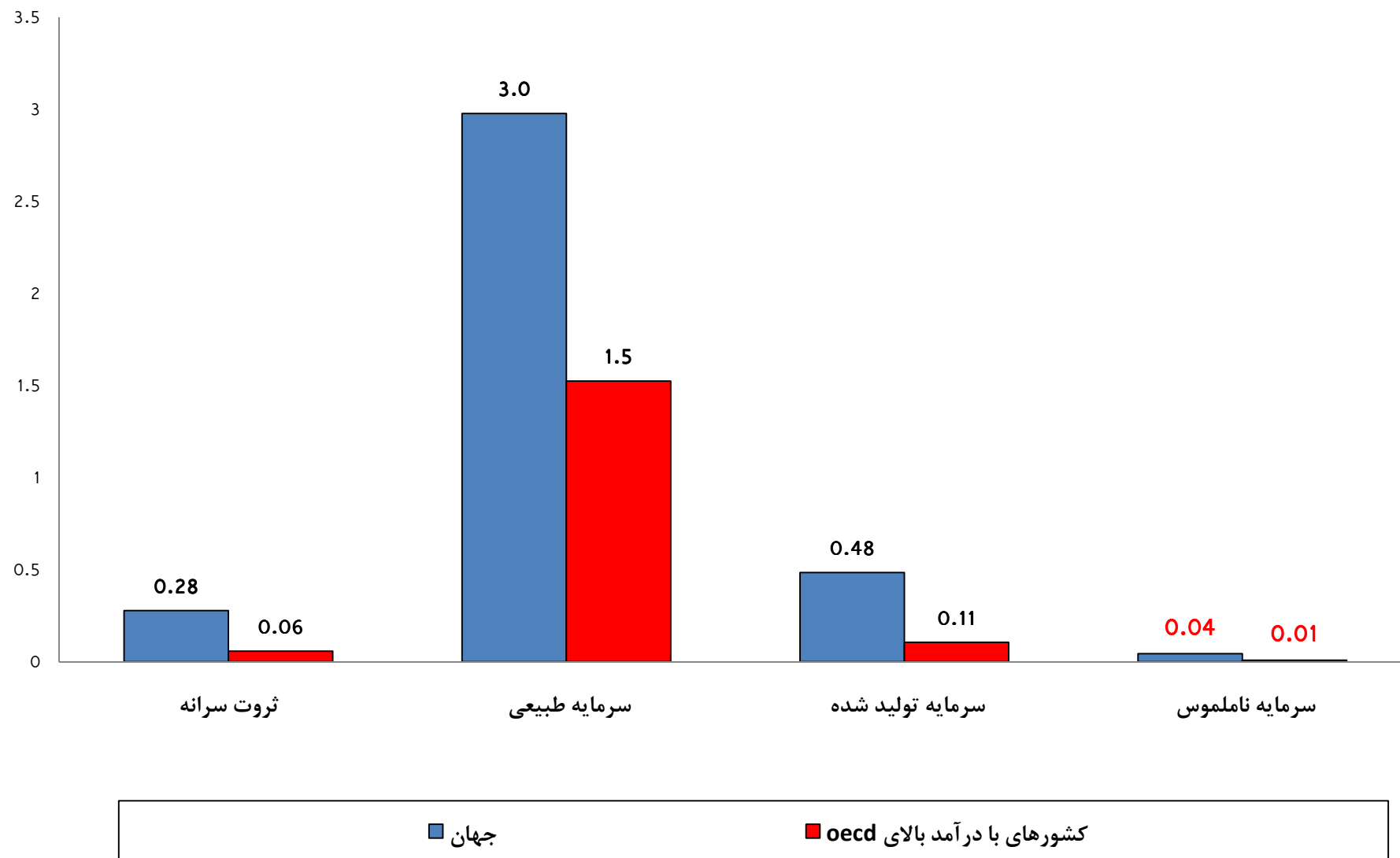
ثروت سرانه کشورهای منتخب در سال ۲۰۰۵ (هزار دلار)

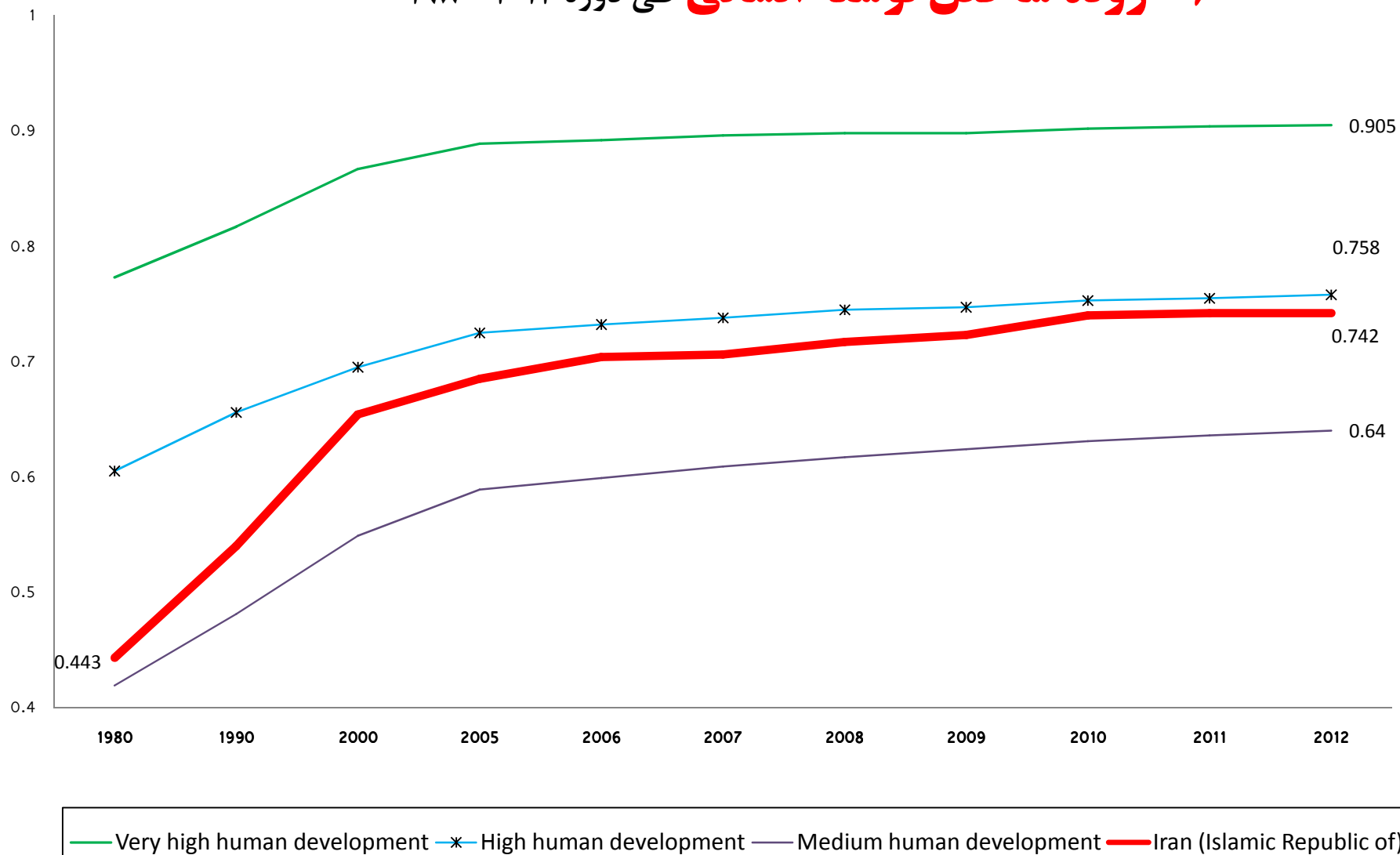
ترکیب ثروت سرانه کشورهای منتخب در سال ۲۰۰۵ - درصد

نسبت ثروت سرانه ایران به متوسط جهان و کشورهای با درآمد بالای OECD در سال ۲۰۰۵

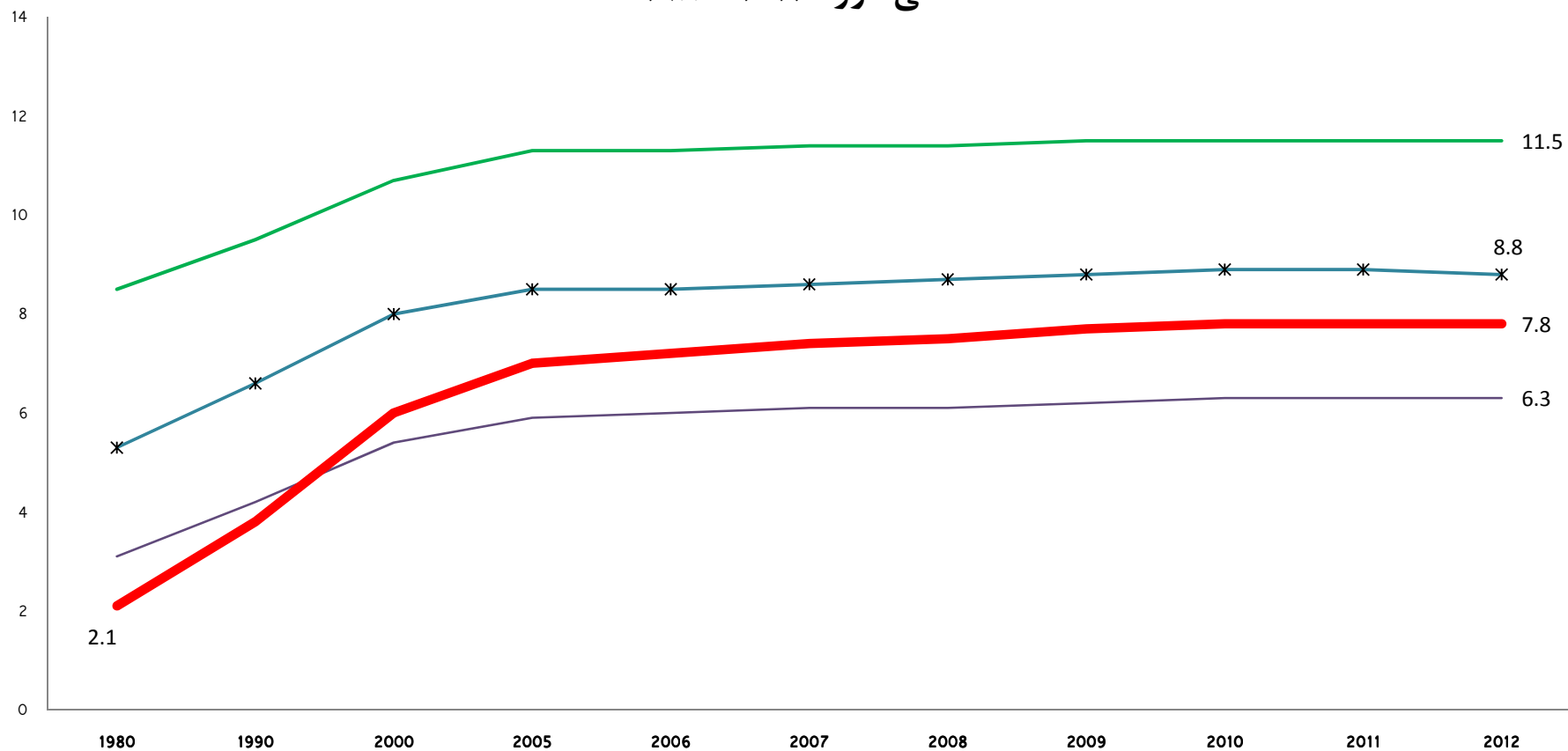

۶- روند شاخص توسعه انسانی طی دوره ۱۹۸۰-۲۰۱۲

رشد توسعه انسانی در ایران از بعد میانگین سالهای تحصیل

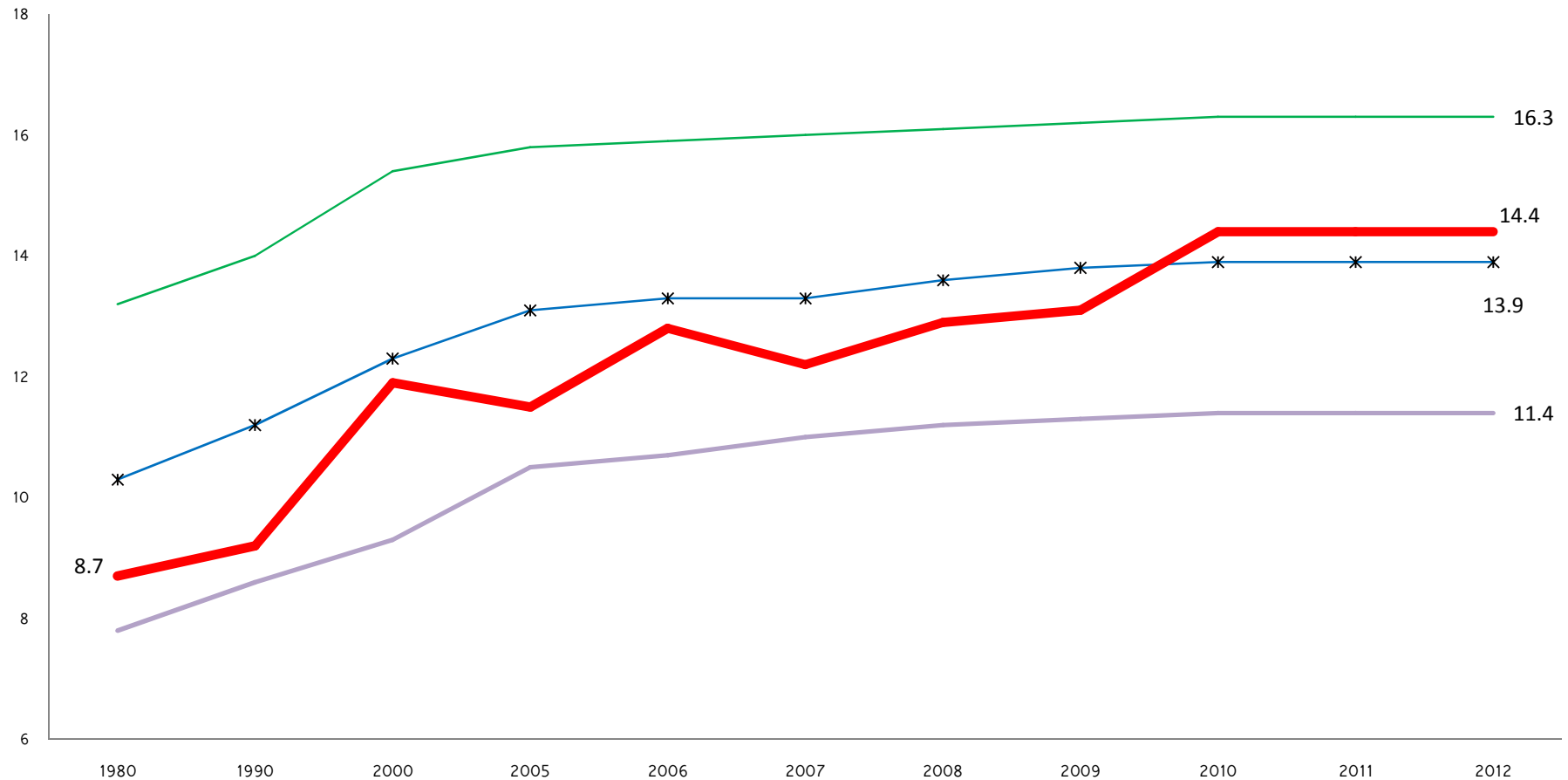
طی دوره ۱۹۸۰-۲۰۱۲

— Very high human development *— High human development — Medium human development — Iran (Islamic Republic of)

روند توسعه انسانی در ایران از بُعد سالهای مورد انتظار تحصیل

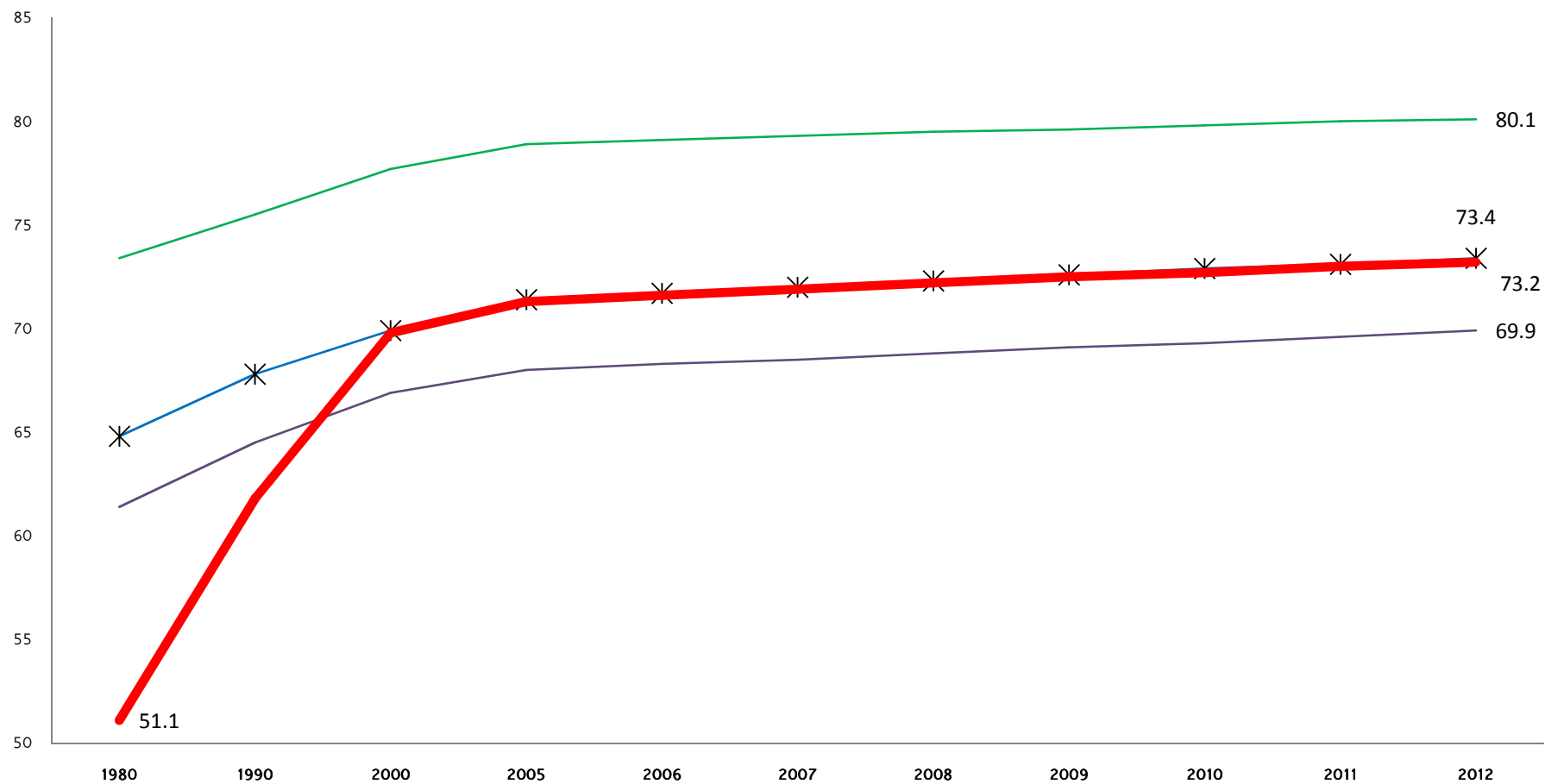
طی دوره ۱۹۸۰-۲۰۱۲

— Very high human development * High human development — Medium human development — Iran (Islamic Republic of)

رشد توسعه انسانی در ایران از بُعد امید به زندگی

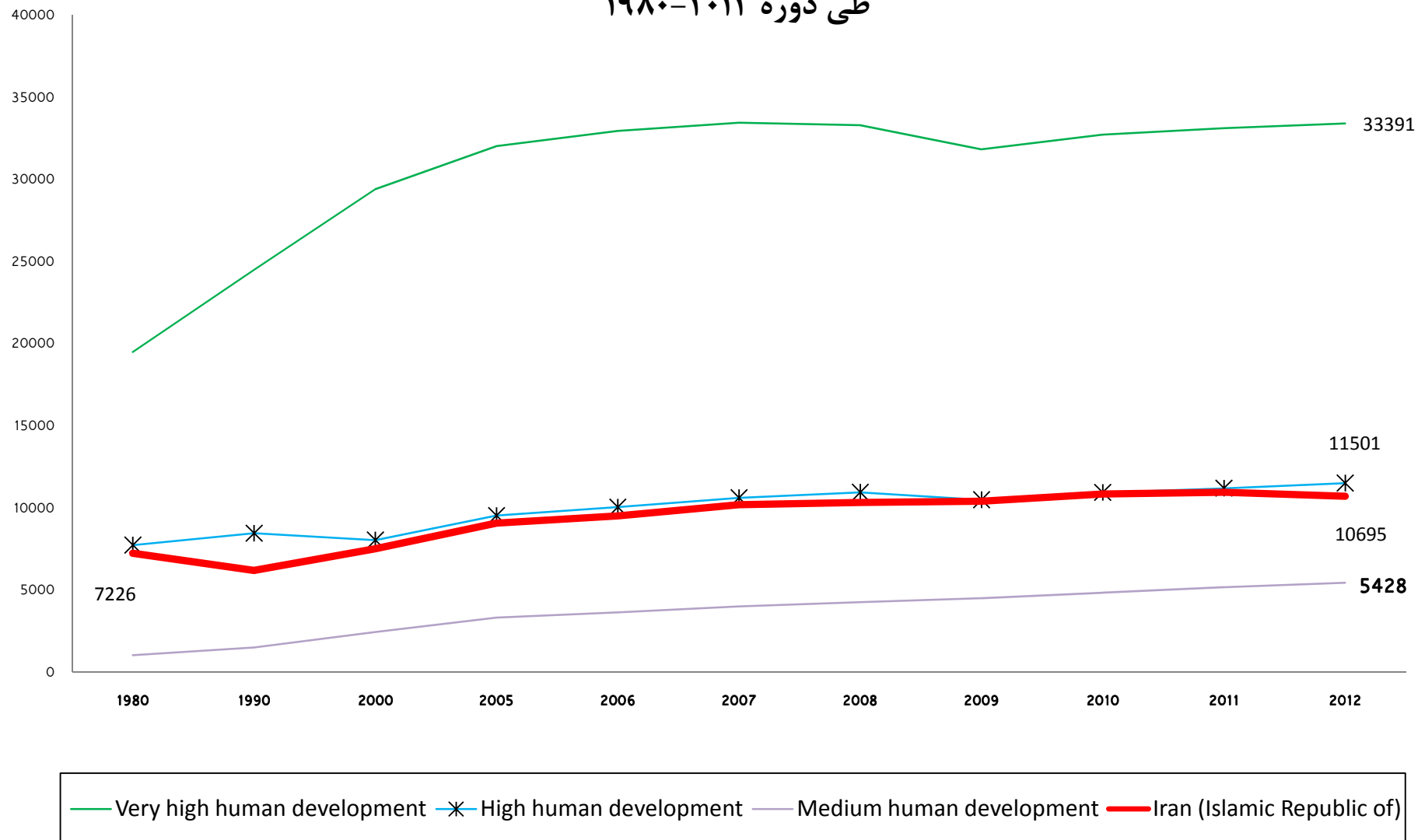
طی دوره ۱۹۸۰-۲۰۱۲

— Very high human development —*— High human development — Medium human development — Iran (Islamic Republic of)

رشد توسعه انسانی در ایران از بُعد درآمد سرانه بر حسب برابری قدرت خرید

طی دوره ۱۹۸۰-۲۰۱۲

بخش پایانی

جمع بندی

□ پیش زمینه طرح اقتصاد مقاومتی

□ تاب آوری ملی یک رویکرد جهانی

□ مخاطرات کلید واژه مفهوم تاب آوری

□ تغییرات، مخاطرات و تهدیدات داخلی و خارجی

بایس از توجه و شکستنی نما

«کشور تاب آور»، کشوری است که قابلیت های ذیل را داشته باشد:

- سازگاری (انطباق) با تغییر موقعیت ها
- تاب آوردن در برابر مخاطرات ناگهانی
- خودبازیابی تا یک تعادل مطلوب (خواه تعادل پیشین یا یک تعادل جدید)، و در همان حال، محافظت از تداوم عملیات خود.

این سه مؤلفه، هم متضمن بازیابی پذیری (قابلیت بازیابی سریع پس از یک بحران) و هم سازگاری پذیری (سازگاری به هنگام پاسخ به محیط متغیر) هستند.

تاب آوری در انواع سیستم ها

اشیاء	سیستم سازگار پذیر	سیستم (حالت کلی)
بازگشت سریع پس از تنش، تحمل تنش بیشتر، کاهش تخریب در اثر مقدار معینی از تنش	توانایی مقاومت، بهبودیابی، تجدید سازمان یافتن در پاسخ به بحران	حفظ عملکرد سیستم در صورت اختلال

تفکر سیستمی برای ارزیابی تاب آوری ملی

کشور را باید سیستمی در نظر گرفت که دربرگیرنده ی چندین سیستم

کوچکتر بوده، خود نیز در درون سیستمی بزرگتر جای گرفته است. تاب

آوری یک کشور تحت تاثیر این سیستم های کوچکتر و بزرگتر است.

تفکر سیستمی و تاب آوری ملی...

تفکر سیستمی از طریق ملاحظه مؤلفه هایی مانند **استحکام، افزونگی، پرتدبیری، پاسخ دهندگی، و بازیابی**، بنیانی را برای ارزیابی تاب آوری فراهم می آورد.

در گزارش ریسک های جهانی مجمع جهانی اقتصاد، یک نمونه ی آزمایشی از یک چارچوب پنج بخشی اندازه گیری تاب آوری کلی ارائه شده است. این چارچوب، **یک کشور** را شکل گرفته از **پنج زیرسیستم** عمده در نظر گرفته و ارزیابی هر یک از زیرسیستم ها، با بهره گیری از پنج مؤلفه ی تاب آوری صورت می گیرد.

تفکر سیستمی و تاب آوری ملی...

زیر سیستم های کشور

زیر سیستم اقتصادی: محیط اقتصاد کلان، بازار کالا و خدمات، بازار مالی، بازار کار،

زیر سیستم زیست محیطی: منابع طبیعی، شهرسازی و سیستم زیست بوم شناختی؛

زیر سیستم حکمرانی، مشتمل بر نهادها، دولت، رهبری، سیاست ها؛

زیر سیستم زیرساخت ها: مشتمل بر زیرساخت های حیاتی (به ویژه مخابرات، انرژی،

حمل و نقل، آب و سلامت)؛

زیر سیستم اجتماعی: مشتمل بر سرمایه ی انسانی، سلامت، اجتماع و افراد.

نسخه اولیه آزمایشی چارچوب تاب آوری ملی

کشور					سیستم کلان
اجتماعی	زیرساختی	حکمرانی	زیست محیطی	اقتصادی	زیرسیستم ها
استحکام	استحکام	استحکام	استحکام	استحکام	ویژگی های تاب آورانه
افزونگی	افزونگی	افزونگی	افزونگی	افزونگی	
پرتدبیری	پرتدبیری	پرتدبیری	پرتدبیری	پرتدبیری	
پاسخ دهندگی	پاسخ دهندگی	پاسخ دهندگی	پاسخ دهندگی	پاسخ دهندگی	
خودبازیابی	خودبازیابی	خودبازیابی	خودبازیابی	خودبازیابی	
					عملکرد تاب آورانه
مولفه های تاب آوری					

مؤلفه های تاب آوری

۱- استحکام (Robustness):

مفروض این مؤلفه ی تاب آوری، این است که باید

- در شبکه های حساس کشور، **سوپاپ اطمینان** داشته باشیم و
- زنجیره های کشور در پاسخ به شرایط در حال تغییر، **بخش بخش**

شوند،

تا احتمال نشر فراگیر و سراسری خسارت بالقوه به یک بخش از کشور کاسته شود.

۲- افزونگی (Redundancy):

داشتن **ظرفیت اضافی و سیستم های پشتیبانی** است که در صورت بروز آشفتگی ها امکان **حفظ کارکردهای محوری** را می دهد.

«در صورتی که زیرساخت ها و نهادهای حساس یک کشور طوری طراحی شوند که برای دستیابی به اهداف و مقاصد، برخوردار از طیفی از روش ها، سیاست ها، راهبردها و خدمات همپوشان باشند، احتمال فروپاشی کشور در شرایط تنش و یا از کار افتادن برخی زیرساخت ها، کاهش می یابد».

۳- پرتدبیری (Resourcefulness):

توان سازگاری با بحران، انعطاف در پاسخ دهی و تبدیل پیامدهای منفی به پیامدهای مثبت است.

در صورتیکه نهادهای کشوری و سیستم های حکمرانی به چالش کشیده شوند و یا از کار بیفتند، چنانچه زیربخش های اقتصاد و جوامع توانسته باشند در درون و میان شبکه های خود، **اعتمادساز و خودسازمانده** باشند، احتمال اینکه به طور **خودجوش واکنش** دهند و چاره ی حل چالش های پیش بینی نشده را کشف کنند، بالاتر خواهد رفت.

۴- واکنش (Response):

یعنی توانایی **بسیج سریع** در برابر بحران ها.

این مؤلفه ی تاب آوری، این موضوع را ارزیابی می کند که آیا کشور و مردم، برای گردآوری اطلاعات از همه ی بخش های جامعه، و مخابره ی داده ها و اطلاعات موضوعیت دار به دیگران، روش های مناسبی دارند و نیز آیا تصمیم سازان، توانایی تشخیص سریع مشکلاتِ در حال ظهور را دارند یا نه.

۵- بازیابی (Recovery):

توانایی **کسب مجدد درجه ای از وضعیت نرمال پس از یک بحران.**

این مؤلفه ی تاب آورانه، ظرفیت و راهبردهای یک کشور را به منظور تأمین اطلاعات برای سیاست های عمومی و راهبردهای کسب و کار و نیز توانایی تصمیم سازان برای اتخاذ اقدامات مقتضی برای **سازگار شدن با محیط در حال تغییر**، را ارزیابی می کند.

خلاصه شاخص‌های پایداری اجتماعی

انسجام اجتماعی	آسیب‌پذیری نسبت به شوک‌ها	تأمین نیازهای اولیه
<ul style="list-style-type: none"> • شاخص ضریب جینی • پویایی اجتماعی • بیکاری جوانان 	<ul style="list-style-type: none"> • اشتغال شکننده • گستردگی اقتصاد غیررسمی • نظام تأمین اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> • دسترسی به تاسیسات بهداشتی • دسترسی به آب شرب بهداشتی • دسترسی به خدمات بهداشتی

خلاصه شاخص‌های پایداری زیست-محیطی

سیاست‌های زیست-محیطی	استفاده از منابع تجدیدپذیر	تخریب محیط‌زیست
<ul style="list-style-type: none"> • قوانین و مقررات زیست-محیطی (شدت و میزان اعمال) • تعداد موافقت‌نامه‌های زیست-محیطی پذیرفته شده • حفاظت از اراضی 	<ul style="list-style-type: none"> • بهره‌وری استفاده از آب در کشاورزی • تغییر پوشش جنگل‌ها • ماهیگیری بیش از حد 	<ul style="list-style-type: none"> • میزان غلظت ذرات معلق • کیفیت محیط طبیعی • غلظت دی‌اکسید کربن

